

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 10.—K
pol leta 5.—
četrt leta 2.50
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat 16 h
dvakrat 14
trikrat 12

za nadaljna uvrčenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine

Prihodnja številka „Učiteljskega
Tovariša“ izide dne 5. aprila 1918.

Vabilo

na

sejo upravnega odbora

in vseh štirih odsekov Zaveze
avstrijskega jugoslov. učiteljstva,

ki se vrši

v četrtek, dne 28. marca 1918, v prostori
Učiteljske tiskarne v Ljubljani, Fran-
čiškanska ulica 6, oz. v poslopju I. mestne
deške ljudske šole na Ledini, Komenskega
ulica.

DNEVNI RED.

- Ob deveti uri dopoldne seja vseh štirih odsekov, v svrhu konstituiranja na I. mestni deški ljudski šoli na Ledini, Komenskega ulica.
- Takoj po skupni seji posvetovanja v posameznih odsekih.
- Ob pol 2. popoldne v prostorih Učiteljske tiskarne, Frančiškanska ul. 6, skupna seja upravnega odbora in odsekov v svrhu konstituiranja.
- Odseki poročajo upravnemu odboru o svojih sklepih.
- Došli predlogi se odkazujejo odsekom.
- Skupno posvetovanje upravnega odbora z odseki.
- Predlogi in nasveti.

Pripomnja:

Ker so nekateri člani odsekov izrazili željo, naj bi se sešli odseki že dopoldne, dne 28. marca 1918, na sejo, da bodo imeli več časa za svoja posvetovanja, smo radi volje ustregli tej želji in v toliko izpremenili dnevni red, ki smo ga objavili v 5. štev. Učit. Tov. z dne 8. marca letos.

Vodstvo Zaveze.

Draginske doklade za učiteljstvo v letu 1918.

Osrednje učiteljske organizacije v Avstriji so bile v zadnjih treh mesecih ne-prestano in neutrudljivo na delu za učiteljske draginske doklade v letu 1918. Posredovale so pri osrednji vladi, stopile v stik z državnoborskim klubi in pojasnjevale v obširnih spomenicah, dopisih in brzojavkah obupen gneten položaj avstrijskega ljudskošolskega učiteljstva. Iz vseh teh informacij, ki so jih v tem pogledu dobili od učiteljskih zastopnikov na merodajnih mestih, so morali sprevesti, da tako ne more več naprej, da je treba zdatne pomoči, da se reši pogina važen učiteljski stan. Inicijativa zato pa ni izšla ne od deželnih odborov, ne iz centralne vlade, ljudski zastopniki v dunajski zbornici poslancev so morali poseči vmes, da nas rešijo iz bednega položaja. Finančni odsek je storil prvi korak. Izvolil je pododsek z naročilom, da naj stavi v najkrajšem času tozadevne predloge. V pododsek so bili izvoljeni poslanci: Bradač, Glöckel, Konečný, Miklas, Rosner, Teufel in dr. Verstovšek. Za predsednika je bil izvoljen poslanec Glöckel, za poročevalca poslanec Teufel in za zapisničarja poslanec dr. Verstovšek. Odsek se je nemudoma lotil dela ter sestavil načrt zakona, da bo v bodoče deželam natanko predpisano, koliko in po katerem ključu se morajo učiteljstvu izplačevati draginske doklade. Za podlago pri določitvi ključa, po katerem se bodo izplačevale draginske doklade, je vzel odsek število članov učiteljske rodovine in število službenih let. Po številu rodovinskih članov je napravil pet razredov, in vsak razred je po številu službenih let razdeljen na 4 stopnje. Iz nastopne razpredel-

nice vsakdo lahko takoj razvidi koliko bo dobival draginske doklade po načrtu tega zakona.

Ožene učiteljice dobivajo draginske doklade po I. razredu. Učiteljski substituti in pomožni učitelji ter ono učiteljsko osebje, ki služi za remuneracijo, dobi 548 K draginske doklade. Vpokojeni učitelji, ki so služili do 15 let, dobijo 576 K, če je presegala službena doba 15 let, pa 720 K. Učiteljske vdove dobijo 468 K, oz. 576 K, ako je služil njih pokojni soprog več kot 15 let. Učiteljskim sirotam, ki dobivajo konkretno pokojnino, se izplača 500 K, onim pa, za katere se plačuje vzgojevalni prispevek, pritiče 300 K. Zakon naj stopi v veljavo s 1. januarjem 1918. Ta načrt je subkomite predložil v razpravo finančnemu odseku, ki ga je odobril. V zbornici se je razpravljalo s tem vprašanjem dne 15. marca 1918. Vse zgoraj navedene določbe je zbornica sprejela soglasno. Glede vprašanja, v kakem razmerju naj si razdelijo breme država in dežele, pa so se pojavila ostra nasprotstva. Finančni minister je izjavil, da vlada ne more prispevati več kakor s 50%. Če bi zbornica sklenila kaj več, bo vlada smatrala to za sankcijsko oviro. Večina poslancev je bila za to, da naj država prispeva 70%. Vršila so se čez dan ponovna pogajanja, ki pa niso imela zaželenega rezultata. Zbornica je končno sprejela predlog poslanca Jarca, da naj država prispeva 70%. S tem je zadeva morda za nekaj časa (preko Velike noči) zavlečena, ker bo vlada poskrbela, da gospodarska zbornica 70% prispevek države odkloni. Upati pa je, da se bo takoj po velikonočnih počitnicah stvar uredila. S posebno vneto se je v debati zavzel za slovensko učiteljstvo poslanec dr. Ravnihar. Njegova izjava so vzbudila v zbornici splošno pozornost.

Ob živahnem odobravanju je ožigosal postopanje kranjskega deželnega odbora in deželnega

šolskega sveta pri razdelitvi enkratnega dobavnega prispevka kranjskemu učiteljstvu. Moralna dolžnost deželnega odbora je, da sploh izboljša učiteljske plače, ker je že davno dobil za to potrebno pokritje. (Tako je!) Izgovor, da tozadevni predlog za regulacijo plač ni bil sankcioniran, ne velja. Saj je bil predlog tako sestavljen, da ni mogel biti sankcioniran. Deželni odbor ima pota dovolj, da navzlic temu stori svojo dolžnost. Govornik slika bedo kranjskega učiteljstva, ki je izmed vseh kronovin najslabše plačano. Obup tega učiteljstva je prikupil do vrhunca. Dr. Ravnihar čita brzojavke učiteljskih društev, ki so apel na hitro pomoč v imenu človečnosti. (Čujte, čujte!) Učiteljstvo na Kranjskem je izročeno materialnemu poginu. Deželni odbor in deželni šolski svet kar konkurirata, kako bi slovenskemu učitelju otežkočila življenje in stanovsko delovanje. Vlada naj napravi red zlasti pri deželnem šolskem svetu, kajti razmere so neznosne. Nujno potrebno je, da država prevzame plačevanje učiteljstva, da se tako vsaj nekoliko oddolži zaslužnim pionirjem kulture. Naši učitelji spadajo med tiste žrtve vojne, ki so gneto in duševno največje trpele. Na bojnem polju so učitelji prelivali svojo kri, v zaledju pa so vršili v najvišji meri svoje dolžnosti v najtežavnejših razmerah. Številno decimirani, v mnogih okrajih oropani šolskih poslopih, ki jih je zasedla vojaška uprava, povrh pa še gladni in bedni, niso niti za trenutek izpustili izpred oči svoje vzvišene naloge: vzgoje mladine. Vlada je imela za njihovo požrtvovalnost le papirnate zahvale, nič pa z njihov prazni želodec, z njihovo raztrgano obleko, za njihove luknjaste škornje. Predležeci zakon naj saj nekoliko popravi, kar se je nad učiteljstvom grešilo. V sramoto države pa je treba konstatirati, da zakon ni izšel iz njene inicijative, ampak da je sad pritiska parlamenta in trpečega učiteljstva. (Živahno odobravanje.)

Poslancema dr. Ravniharja, ki se je v zbornici tako iskreno zavzel za kranjsko učiteljstvo, in dr. Verstovšku, ki se je v pododseku tako toplo potegoval za interese slovenskega učiteljstva, izrekamo iskreno zahvalo.

I. RAZRED				II. RAZRED				III. RAZRED				IV. RAZRED				V. RAZRED			
samci, vdovci brez otrok.				oženjeni brez otrok, vdovci z 1 otr.				ožen. z 2 otrok., vdovci s 3 otroci.				ožen. s 3 ali 4 otroci, vdovci s 4 ali 5 otr.				ožen. z več kot 4 otroci vdov. s 6 otr.			
1. stop.	2. stop.	3. stop.	4. stop.	1. stop.	2. stop.	3. stop.	4. stop.	1. stop.	2. stop.	3. stop.	4. stop.	1. stop.	2. stop.	3. stop.	4. stop.	1. stop.	2. stop.	3. stop.	4. stop.
do 10 služ. let.	od 11—16 služ. let.	od 17—23 služ. let.	od 24—40 služ. let.	do 10 služ. let.	od 11—16 služ. let.	od 17—23 služ. let.	od 24—40 služ. let.	do 10 služ. let.	od 11—16 služ. let.	od 17—23 služ. let.	od 24—40 služ. let.	do 10 služ. let.	od 11—16 služ. let.	od 17—23 služ. let.	od 24—40 služ. let.	do 10 služ. let.	od 11—16 služ. let.	od 17—23 služ. let.	od 24—40 služ. let.
972	1272	1548	1752	1440	1752	2016	2472	1968	2280	2544	3000	2496	2808	3072	3528	3024	3336	3600	4056

LISTEK

Iz umetniškega sveta.

Poglavje o kritiki.

Nehvalečni posel kritika je pri naših listih od strokovnih do dnevnikov opravljalo, nešteto ljudi, zmožnih in nezmožnih. Vsak je kmalu vr-gel pero v kot, ker si je s pisanjem kritik nakopal samo sovražnikov. Kritika, nikomur ni ljuba, če ne govori v samih supertativih in ne poje izvajalcem slavospevov. Če kritik opozori na napake, dobi kmalu odgovor: Lažje kritizirati nego delati. Skratka, kritike štejejo med ljudi, ki jih ni treba. Slovenčev poročilo o zadnjem Matičnem koncertu je pa zbudilo toliko hrupa in ogorčenja, da imamo povod povedati svoje mnenje o kritiki.

Ze sedem let prinaša naš list poročila o vseh važnejših glasbenih prireditvah pod naslovom: »Iz umetniškega sveta«. Hoteli smo ustreči s tem našim naročnikom, ki nimajo prilike pohajati kon-

certe, ker pač žive proč od Ljubljane. Kolikor vemo, so naša poročila zbujala obče zanimanje, ker so bila stvarna in dostojna. Držali smo se načela, da naj kritika tvori vež med izvajalci in občinstvom, širi naj smisel za glasbo in naj dobri in plemeniti stvari koristi. Bili smo objektivni v vsakem oziru: hvalili smo, kar je bilo vredno hvale in grajal, kar je bilo vredno graje. Poznali nismo nikake protekcije, pa tudi nikake zahrbtnosti. Mnenja smo, naj se piše kritika recimo za dnevnika »Slov. Narod« in »Slovenca« drugače, za literarne revije »Ljubljanski Zvon« in »Dom in svet« zopet drugače. Občinstvo samo opazi malenkostne napake, na splošen vtis nikoli ne gleda, zato morajo biti dnevniška poročila splošna, v Novih Akordih strogo strokovna. Učiteljski Tovariš ima med svojimi čitatelji mnogo glasbenikov, zato smo pisali naše ocene strokovno. Če bi bilo na škodo stvari, smo marsikaj raje zamočali. Tako ostane tudi v bodoče. Kritika mora biti vestna, nepristranska in predvsem poštena. Kar je »Slovenec« zadnjič napisal o nastopu g. Pipe Arko-Tavčarjeve je vse obsodbe vredno. Bil je to izbruh domišljavosti, ki bi ga resen list nikdar ne smel sprejeti v svoje predale.

Koncert Glasbene Matice dne 9. in 10. marca 1918.

Zopet enkrat koncert, ki sem ga bil iz srca vesel. Imel je raznovrsten vzored. Prinesel je različnim okusom, vsakemu nekaj. Dvorana je bila za koncerte teden dni prej popolnoma razprodana. Iz prijaznosti je prišla sodelovat iz Zagreba g. Pipa Arko-Tavčarjeva, nekdanja učenka solopetja pri g. ravnatelju Hubadu. Zapela je par znanih slovenskih samospevov, med njimi novo Oskar Devova »Pismo«, dalje Petra Konjoviča hrvaško: »Pod pendžeri« in Hatzejevo »Majko«. Za moj okus je najlepše podala arijo iz opere »Rusalka«. G. Pipa Arko-Tavčarjeva poje ljubko, prikupljivo, domače. Poklonili so ji mnogo šopkov in je morala na burno zahtevanje dodati še dve narodni pesmici »Prišla bo pomlad« in »O glarja«. Da je skoro vsa kritika baš radi tega ozlovoljena, se mi zdi jako čudno. Narodnih pesmi bi ne smelo manjkati na nobenem vzporedju. Zakaj bi se jih koncertna dvorana sramovala? —

Kot solistinja je nastopila gdč. Dana Koblerjeva. Igrala je skladbe V. Novaka B. Smetane in F. Chopina. Kot vsakokrat sem tudi topot občudoval nje virtuosno občuteno igro. Pozna se ji izborna praška šola. Ne samo tehnika, marveč srce mora imeti pri klavirju glavno besedo. Ta-

ko je občinstvo, dasi mu klavirske točke niso posebno všeč, gdč. Koblerjevi ponovno izražalo glasno priznanje. Chopinova balada v g-molu je vplivala naravnost očarujoče.

Največji del vzporeda je prevzel na svoje rame moški zbor, broječ okoli 50 pevcev in je svojo precej težko nalogo izvršil v popolno zadovoljnost. Niti velika mesta ne premorejo v četrtem letu svetovne vojne zbora, Ljubljana ga ima. Požrtvovalnost Matičnih pevcev in dirigenta g. ravnatelja Hubada zasluži odkritosrčno pohvalo. O njihovem trudu nimajo pojma tisti, ki zabavljajo na malenkosti in iščejo dlak v jajcu. Jasno je, da pri današnjih razmerah ni mogoče pripeljati na oder zbora, ki bi ga po njegovi točnosti in eksaktnosti mogli primerjati velikim Matičnim zborom par let pred izbruhom vojne. Toda kar se doseže v teh težkih časih je občudovanja vredno. Kako ubrano, fino prednašano je donela po dvorani Mirkova »Na trgu!« Kar nehoti si zasanjal v mesečno noč, zdelo se ti je, da slišiš poigravanje vodnjaka in sočuvstvuješ z zaljublencem, čigar »ljubica brezskrbno spava.« Za vzgled, kako se lahko priprosta pesmica lepo prednaša, naj služi dr. Schwabova popularna »Slanica«, v narodnem tonu uglasbena sklad-

Geneza naše decemberske izjave.

Negotovost in iskanje trdnih oporišč v sodobnem kulturnem življenju je signatura našega današnjega časa. Vse življenje do zadnjih izrastkov se giblje v samih nasprotjih. Dospeli smo srečno v dobo najekstremnejšega subjektivizma. En sam pogled po sodobnih kulturnih stremeljenjih, zlasti v literaturi, nas o tem do čela prepriča. »Na tleh stoji tradicija, stebri stari:« vsakdo postavlja svojemu delu lastna svoja načela, ekstremem individualizem slavi svoje trijumfe. Vsak modroslovec se trudi za originalnim svetovnim naziranjem, za lastnimi sintezami duševnih rezultatov, v politiki se ponujajo nešteto univerzalna sredstva i. t. d. i. t. d. brez konca in kraja. Vsa ta negotovost in fluiditeta vseh vrednot vpliva zlasti na vzgojeslovje zelo kvarno. Nikjer stalnih načel, nikjer varnih pristanišč, ki bi nudila neumorno iskajočemu modernemu človeku varnega zavetja in trdne mirne točke v bežnosti in relativnosti vseh modernih nauk.

Splošna želja po enotnem, vse obvladajočem principu je posebno v vzgojeslovnega stališča nujna. Kategorično kliče po rešitvi iz temnega tavanja in hlastanja.

Nedostaja nam torej avtoritativnega kulturnega programa. Kar nam nudi moderna filozofija, so v najboljšem slučaju le surrogati, ki se liki meteorom zasvetijo na temnem obzorju, da nas puste v še globočji tmini in disorijentaciji. Ti surrogati so pa zaradi vladajoče relativistične in aktualistične smeri modernega človeka že a priori obsojeni v smrt.

»Vse teče, vse se spreminja;« to načelo, vzeto iz stvarnega sveta in postavljeno kot najvišja resnica, ki se ji morajo podrežati tudi najvišje etične vrednote, je postavilo vse naše delo na labilna tla. Smoter pedagogike se na ta način spreminja, cilj kulturnega dela se nam izpodmika od časa do časa; logična posledica tega hlastanja za cilji je splošna skepsa in razočaranje, ki vodi ta v brezdelje in diletantsko kritikasterstvo.

Ta pojav se je začel z renesanco, (če pustimo starejšo zgodovino, ki ne vpliva več tako odločilno na sedanjo dobo), poostiril se je po francoski revoluciji zaradi kritičnega dela francoskih enciklopedistov, vrhunec pa je dosegel še le po silajnih uspehih novodobnega naravoznanstva in tehnike. Materialistično svetovno naziranje je zgrabilo človeštvo v svoj vrtnec, zagospodovalo je, zlasti ko ga je socialistični proletariat dvignil na prestol svoje religije, splošno veljavno tudi v širokih masah, ki so bile še pred kratkim nepristopne novim dogmam svetovnega naziranja.

Toda zle posledice so se kmalu pokazale: Materialistično svetovno naziranje je pomenilo le pol resnice. Naravoznanstvo, ki tvori absolutno podlago tega naziranja, ni kompetentno dajati zadnjih splošnoveljavnih norm. Njegova domena je le viden svet stvarine. Sama stvarina ne obsega še vsega življenja, ona je le del vseh življenjskih pojavov in niti ne najvažnejši del. Ignoriranje drugega dela pojavov, namreč duševnosti, ki pridejo v človeškem življenju predvsem v poštev, je naravoznanskemu svetovnemu naziranju nujen immanent nedostatek.

Evolucijski nauk, kot pendant surovemu materializmu, je zlasti v zvezi s selekcijo teorijo odprli oči marsikateremu, ki je v svojem oboževanju triumfirajočih prirodnih ved in tehnike prezrl za nekaj časa osodopolno nekompetenco teh ved v vprašanih svetovnega naziranja.

Socialno vprašanje, poostreno po liberalnem, kapitalističnem sistemu, je nujno zahtevalo rešitve. Vsi napori tehnike in naravoznanstva rešiti to vprašanje, ali ga vsaj razložiti, so bili in so brezuspešni, bili so Sisifovo delo, ki je ekskluzivno veličastno teh ved le diskreditiralo. Življenje je močnejše od teorije; pustilo jo je na strani in ustvarilo nove oblike, ki se iz zgolj tvarnih sestavin nikakor ne dajo razložiti. Jasno je postalo dejstvo, da nam naravoznanstvo ne more dati niti vpogled v vzročno zvezo najaktualnejših problemov časa, kaj še le, da bi kompleks njegovih izsledkov služil kot najvišje načelo. Vsi

samostojno misleči ljudje, ki so zrlí še pred kratkim na prirodne vede kot na rešitelja človeštva iz vseh življenjskih konfliktov, so stali naenkrat pred neizprosno resnico, da so svoj duševni mir izročili v roke nepoklicanemu činitelju.

Sociološko spoznanje je na podlagi naravoznanstva nepopolno, ker je človeško življenje sinteza tvarnosti in zavesti. Zavest človekova je pa njegovo duševno življenje ali njegova kultura. Pravo razumevanje kulture je mogoče le po samoopazovanju in po intenzivni udeležbi na socialnem življenju, kakor tudi po zgodovinskih in primerljajocih študijah. Lastni doživljaji igrajo največjo vlogo; kdor ni sam doživel še nikake življenske spremembe, ta ne more imeti pravega pojma o življenju, pa če bi bil tudi največji polihistor v naravoznanstvu.

To dejstvo je učinkovalo revolucionarno. Vsak, kdor je hotel posvetiti svoje skromne moči vzvišeni nalogi razširjanja, poglobitve in ustvarjanja narodne kulture, ozreti se je moral po trdnih oporiščih za svoje delovanje. Zlasti je bilo učiteljstvo, ki je po svojem stanu v prvi vrsti poklicano sodelovati na kulturni povzdigi naroda, najhujše prizadeto po tem razveljavljanju vseh vrednot. Relativno nizka splošna izobrazba, zlasti v filozofskih disciplinah, je povzročila, da je bil učitelj med tavažočimi in iskajočimi še najbrezobzirnejše predan na milost in nemilost butajočim valovom splošne kulturne brezsmotnosti. Prizadevaje si izpolniti občutne vrzeli svoje šolske naobrazbe, se je zatekalo učiteljstvo po pomoč k samozobrazbi. V pomanjkanju smotnih navodil pa je nekritično in nesistematično segalo po vseh mogočih virih, ki so ga le še bolj zbegali, namesto da bi mu nudili trdnih, občeveljavnih življenjskih navodil. Tako se je zlo čimdalje večalo, zmedenost modernega življenja, ki se zrcali najrazvidnejše iz nebroj nasprotujočih si filozofskih sistemov, je ustvarila med učiteljstvom neznosno duševno anarhijo. Kjeroli sta se dva tovariša lotila razmotrivanja splošno-kulturnih vprašanj, sta zašla v nasprotstva in ne-logičnost, govorila sta eden mimo drugega, ter se končno zgubila vsak v svojo lastno metafiziko, ki je slednjič v svoji abstruznosti pri obeh vzbudila dvom nad duševno normalnostjo tovariša. Če pomislimo še, da se je to godilo v vrstah najnadarjenejših in najpodjetnejših učiteljev, v tem ko se je večina kratkomočno zadovoljevala s svetovnim naziranjem svojega strankinega glasila, pokaže se nam še le vsa tragika duševne razdvojenosti v učiteljskih vrstah. Nedostaja nam edino še omeniti oni tradicionalni antagonizem med starejšimi tovariši, ki so izšli iz tradicij liberalne dobe osemdesetih in devetdesetih let, z narodno romantičnostjo liberalnega humanizma in Aškerčevu svobodomiselnemu mužu, ter med mlajšimi učitelji, ki so že po svojih letih in pomanjkljivih življenjskih skušnjah, ki dajejo starejšemu človeku prednost, še dovolj trdnega sidra, tako zelo pristopni vsakovrstnim radikalnim stremeljenjem, tekmujočim med seboj edino po svoji nelo-gičnosti, pa smo dobili približno sliko sodobnega duševnega kaosa toliko med učiteljstvom, kolikor med drugimi slovenskimi inteligenčnimi sloji.

Da je pa učiteljstvo kljub vsej razdvojenosti in kulturni disorijentaciji mnogo storilo na vseh poljih prosvetnega dela, se ne da tajiti. Toda pri tem delu je korakalo le od slučajja do slučajja, ter je po večini vsled svojega zdravega instinkta zadelo pravo pot. Sistematično pa to delo ni bilo, ker mu je manjkala značaj velikopoteznosti in resnosti pravega kulturnega dela, zato je neutiljiva resnica, da je izrabilo učiteljstvo mnogo dragocene energije deloma v brezplodnem, deloma celo v pravemu socialnemu napredku ljudstva nasprotnem delu.

Naše kulturno delo bo le tedaj velikopotezno, ako izhaja nujno iz trdnih življenjskih, predvsem нравnih načel. Sodobna kulturna anarhija, prenesena na Slovensko večino, iz nemških čisto heterogenih kulturnih razmer, izvira v prvi vrsti iz različnih življenjskih нравnih idealov, ki so jih postavile razne kulturne struje. Vsakemu enotnemu kulturnemu stremeljenju je suponičan lasten нравstveni življenjski ideal. Kulturno delo krščanstva je nujno drugačno kot n. pr. ono naturali-

stov, estetov, evolucionistov ali celo moralnih idealistov.

Pomanjkanje trdnih etičnih načel ima za posledico nesamostojnost vsega našega dela. Če se danes vsi ti problemi nahajajo v stanju vrenja in kipenja, ni čudno, da je naše delo le hlastanje.

V tej splošni zmedbi duhov kliče vse po novi koncentraciji. Tudi učiteljstvo mora zavzeti svoje stališče napram tem problemom, ako hoče uspešno nastopiti pot kulturnih pionirjev. Tega pa posameznik ne more izvršiti vsak na lastno pest. Gre namreč za smoteno vzgojo in izobrazbo slovenskega učiteljstva. To nalogo more in mora vršiti le njegova organizacija. Ali pa se ni to še godilo?! Mirno trdimo: ne! Naši »Zavezi« moramo zaključiti v tej odločilni uri: mene, tekel, ufarsin! Iz tega trdnega prepričanja se je rodila naša decemberska izjava, podana na zadnjem Zavezinem delegacijskem zborovanju z najboljšim namenom, pokazati dosedanje pomanjkljivosti v naši organizaciji in načrtati pota, po katerih nam je hoditi v bodoče. Pri tem koraku nas je vodila najboljša volja, prispevati po svojih skromnih močeh svoj obulub h konsolidaciji naše organizacije in tako posredno h postavitvi enotnega kulturnega ideala, od katerega zavisí v prvi vrsti srečna bodočnost našega naroda. Ni je bilo zahrbitne misli, ne postranskih namenov. Že spremenjene razmere nujno zahtevajo splošne reorientacije, zato je bilo tudi delegaciji toliko lažje uvaževati iskrenost naše izjave. Povsod kliče novo življenje, ki ustvarja nove oblike in sili vse kulturne ustanove, da revidirajo svoje delo. Opozorili smo danes slovensko učiteljstvo na premise, ki so bile merodajne za našo odločitev. O izjavi sami bo potrebno kritično delo, ki ga bo moralo učiteljstvo izvršiti, in sicer čim prej tem bolje. Edinim v končnem, najvišjem cilju, nam smotena organizacija našega dela ne bo delala nikakih težkoč. Posamezne pragmatične točke nam bodo v bližnji bodočnosti predmet vsestranskega razmišljanja. Zato bi bilo želeli, da dobi učiteljstvo to izjavo čim prej v celoti objavljeno v svojem glasilu.

Al. Hreščak.

Goriško učiteljstvo na delu.

Dne 11. t. m. sem bil zaradi aprovi-zacijskih in begunskih razmer v deputaciji z brskimi župani pri prevzvišenem gospodu namestniku v 1. t. m. Umijivo, da sem moral ob tej priliki omeniti tudi našo stanovsko revščino in poučarjal, da pride v aprnu enkrat prav gotovo trikrat tudi učiteljska deputacija goriškega okraja in tožit svoje neznosno gorje. Gospod namestnik mi je omenil, da se bode mudi konec meseca pri našem c. kr. glavarstvu v Gorici, kjer bi lahko sprejel našo deputacijo. In res sem dne 13. t. m. že prejel obvestilo, da nas lahko sprejme v Gorici že dne 17. t. m. V četrtek sem ad noc zbral nekaj tovarišev in dogovorili smo se, da je potreba nujna, da se mora prevzvišenemu gospodu povedati naše stanovske težnje. Naročili so mi, naj te pomniliram in naj jih v družbi s tovarišema Francem Križmanom in Antonom Musičem izročim našemu visokemu predstavniku. To se je zgodilo dne 17. t. m. Priobčujem jih dobesedno v »Tovarišu« s prošnjo, da mi vsak tovariš sporoči še svoje morebitne želje pismeno na moj naslov, in ako jih sprejememo pri prihodnjem posvetovanju, jih naslovimo na pristojno mesto potom našega društva za goriški okraj, ki bo imelo prvi četrtek aprila t. l. prvi tovariški sestanek. Ker sta naš društveni predsednik in podpredsednik še vedno begunca izven naše dežele, drznem se pozvati vsled naročila mnogih tovarišev jaz ta sestanek in prosim vse učiteljstvo našega okraja, da se ga udeleži v obilnem številu. Časi so resni in mi moramo prešteti svoje oslabele vrste ter se zopet posvetiti delu za svoj stan in za prospeh našega šolstva.

Tu priobčujem že omenjeno spomenico:

Prevzvišenost!

Preblagorodni gosp. c. kr. namestnik! Vaši prevzvišenosti podrejeno učiteljstvo Goriško-Gradišanske poknežene grofije trpi silno pomanjkanje ter najuljudnejše prosi najnujnejše pomoči. Tam, kjer je učiteljstvo begalo iz domačega kraja pred sovražnikom, je beda največja in bridko dejstvo je, ako danes trdimo, da trpe naše družine lakoto v pravem pomenu te osodopolne besede, ki tako žalostno odmeva po razvalinah naše rodne grude.

Učitelji begunci smo največji reveži. Vse svoje smo pustili doma in begali s svojimi družinami po tujem svetu. Mnogi smo točno spolnovali svete domovinske dolžnosti kot vojak, prepustivši drage svojce nemili usodi. Zgubili smo vse svoje pohištvo, zgubili smo svojo obleko in zginile so naše knjige, kratkomočno, obubožali smo popolnoma. Vse svoje imetje smo žrtvovali ljubljani rodni grudi ob bregovih krasne Soče in rodovitne Vipave, v zelenih Gorah in sadonosnih Brdih, na kršnem Krasu in čarobni Gra-

diški ravani. Bosonogi, goloroki in golo-glavi smo se vrnili, mnogi ne na službena mesta, ker je v njih zavladalo razdejavanje, temveč na nove službene kraje po uradni volji. Naše družine se bodo sestrskane vračale v razrušene domove brez pohištva, brez obleke, brez strokovnih stanovskih knjig, brez kuhinjske opreme in brez najpotrebnejših živil. Kje bomo stanovali, kje počivali po trupapolnem deju, kje — v čem — in kaj bomo kuhali, s čim se oblačili? Lesena koca za prebivanje, ročna tla — postelja, kamen — vzglavje, s krvijo poskropljena skala — ognjišče, od dobrih src podarjena obnosena obleka, pri imovitejšem vasaču izposojen lonec, lesena žuica, s katero boš merila skopo aprovizacijo, to te čaka v domovini učiteljska raja!

Prevzvišenost, blagovolite to razmisli-jati in potem pomagati! Pred vas, eks-celencia, stopamo in prosimo: »Na pomoč!« V obupanju zremo zaupno pred prestol Njegovega Velicanstva našega vi-teskega vladarja, mi v zvestobi izrekamo popolno ucanost s prepričanjem v ljube-čin ausan, da bode Njegovo Velicanstvo pomagalo trpečim učitelem svojim naj-zvestejšim podanikom naše solzne dežele, kjer smo vsi vse blago in kri žrtvovali uragi domovini ter dokazali, da znamo graditi Njegovo Velicanstvo in starodavno ocmenjavo. Vaša prevzvišenost pa naj mi-losno blagovolí raztočniti Njegovemu vcanstvu učiteljsko zvestobo in rev-ščino, našo ucanost in našo bedo, našo patriotsko pozrtvovanost in naše gorje!

Zaradi teh dejstev prosimo najuda-nejšo, da bi Vaša prevzvišenost s svojim premetnim socuvstvovanjem blagovolila izposlovati bednemu učiteljstvu razru-sene Goriško-Gradišanske v prospeh našega šolstva sledeče:

1. Takojšno izplačilo že davno pri-znane državne podpore.
2. Popolno oaskodnino za vsled voj-ne zgubljeno pohištvo, knjige, kulturnisko opravo, obleko itd., da moremo sedaj na-učevati življenje na rodni grudi.
3. Nakazati odslej dalje novo draginj-sko doklado iz državnih virov v obliki podvojene plače, ker so se deset- do dvaj-setkratno podražile življenjske potreb-sčine.
4. Popolno povračilo selilnih stroškov kot beguncem iz službenih mest na be-gunsko zavetišče za vse učiteljsko dru-zino, dalje selitev iz teh na novo iz službenih ozirov določeno mesto in ko-nečno povrnitev iz začasnih službenih mest na novo stalno službo.
5. Uredi naj se dobro poslujoča apro-vizacija za naše družine (kakor na pr. za železniške uradnike), da ne bomo trpeli pomanjkanja.
6. Oprosti naj se vse učitelje Goriško-Gradišanske vojaške službe, da se znova vpostaviijo vse naše šole ter da vse de-želno učiteljstvo solidarno deluje z vse-mi državnimi ter deželnimi činitelji in z domačim prebivalstvom za obnovo naše domače dežele.
7. Imenuje naj se v deželni sosvet za obnovo Goriške tudi učiteljske zastop-nike.
8. Naši c. kr. okrajni šolski sveti naj zopet prično redno poslovati v sejah s svojimi učiteljskimi in ljudskimi zastop-niki.
9. Oskrbi naj se našim šolam iz dr-žavnih virov vsa učila in šolska opravla ter določi pavšal za nabavo pisarniških potrebščin vsem begunskim ubožnim otrokom.
10. C. kr. zaloga šolskih knjig naj brezplačno oskrbi vse begunske otroke z učnimi knjigami.

Prevzvišenost! To najudanejšo pro-simo, blagovolite udeležiti ta načrt in na-ša dežela bo vsled Vaše milosti najprej obnovljena. Vse Vaši eks-celenci podreje-no ljudstvo, a najbolj njegovo učiteljstvo Vam bo hvaležno!

V Gorici, dne 17. marca 1918.

Za delžno učiteljsko društvo:

Franc Križman, nadučitelj.

Aljožij Urbančič, nadučitelj.

Anton Mužič, nadučitelj.

* * *

Umijivo, da imamo še mnogo ran, ki nam jih je vsakala ta nesrečna vojska in z njo združeni hudi časi. Govoriti bomo morali tudi z našim deželnim odborom, ki še vedno reže kruh po prejšnjih časih, ko se je po naši domovini cedil med in mleko. Deželni očetje morajo priznati po-kojninske draginjske doklade našim upo-kojenim starejšim tovarišem, učiteljskim vdovam in našim sirotam. Časi so grozni in resni, s 60 do 100 kronske pokojnine ne more danes živeti nikdo in dovolj je bilo trpljenja! Zaradi tega polagaj na srce, da se oni tovariši, ki res ne morejo priti do Gorice zaradi neugodnih železniških zvez, oglašajo vsaj pismeno do 3. aprila t. l., da doznajo želje vseh v vsaki podrobnejši slučaju, ki more zopet dvigniti moč sta-

bica. Ljubeznejše zapeti je skoro ni mogoče. — Pa Adamič! Če bi ga ne bilo na vzporodu, bi kar nekaj manjkalo. Njegova kmečka pesem je preračunjen efekt. Originalen začetni bariton solo velja kot pozdrav kmetski hiši. Pel ga je jako dobro g. Završan. Drugi živahni del je Adami-čev otrok, ki ne more svojega očeta zatajiti. Le da če bi ga zbor pel natančno po partituri, ne bi bil dosegel tolikega vspeha. O. Hubad je uvi-del potrebo, postaviti par umestnih cezur, oddi-hov in koron, da refrain ni zvenel enolično v tempu polke. Pa tudi korona na črki A besede Alenčica je pridobila drugemu delu izrazitejši za-četek. Interpretacija »Kmečke pesmi« je bila ime-nitna, zbor jo je moral na obeh koncertih pono-viti. — Druga Adamičeva skladba »Pesem o beli hišici« ni podžgala poslušalcev, pravtako je dr. Kimovčev »Oblaček«, precej iskana in malo ob-čutena neobčutena skladba učinkovala hladno, da-si ju moški zbor ni podal slabo. Devova »Kviš-plava moje hrepenenje« stavi izvajalcem precej hude zahteve. Tenori se morajo boriti z višino, basi z nizino. Srednji del pesmi je precej zavit in kriči po dobrih ušesih. Pevci so pa vse težkoče z lahkoto premagali, ljudem je bila skladba manj všeč, ker je pač nove vrste. Devov, Kimovčev

in Adamičevi zbori so bili izvajani prvič. Mar-ljivemu pevskemu zboru in neutrudljivemu pevo-vodji g. ravnatelju Hubadu je bilo občinstvo za užitek hvaležno.

H koncu še par besed o Pavčičevih »Žabah.« Da je Pavčič fin muzik in dober skladatelj, je že kedaj znano. Njegov ženski zbor s spremljevan-jem klavirja in harmonija »Žabe« na besedilo Otona Župančiča iz »Cicibana« je posrečeno delo in zavzema med slovenskimi skladbami humori-stične vsebine prvo mesto. Dosedaj še kaj take-ga v naši glasbeni literaturi nismo imeli. Sklad-ba je izborno zasnovana, melodijozna in jo poleg kontraaltovskega sola odlikuje blesteči klavirski part. Žabje regljanje in kvakanje ni vpleteno prevečkrat in ne pretirano. Ženski zbor se je v to originalno novost užival izvrstno, glavna žaba gđ. Angela Maličeva (kontraalt) je lepo odpela svojo partijo. Da bo skladba dosegla kolosalen vspeh, sem vedel že pri glavni skušnji. Na drug-em koncertu so jo morali ponoviti. Pavčič nam naj pa takih, dobro pogojenih in hkratu glasbeno vrednih del kot so »Žabe«, še več podari! Čemu bi bili vedno žalostni in žaljubljeni, naj se kedaj na koncertu tudi nasmejemo!

Z. P.

novske organizacije v našem okraju do nekdanje višine. Posebno bi nas tu na opustošeni rodni grudi razveselil življenjski klic naših zastopnikov v okrajnem šolskem svetu. Prijatelja, Ignacij Križman in Franc Bajt, kje sta? V naših vrstah nabimo Vaju, ker moramo skleniti svoje čete stanovskih delavcev, da zopet vpostavimo svoje delovanje, da razorjemo in obsejemo svoje njive, da zopet ustvarimo življenje v naših begunskih šolah na rodni grudi. Domov, da porujemo osat in trnje, ki nam preprega naše polje in zrahljamo rodno prst, da vzraste sad in okrepi našo stanovsko organizacijo v blagor zamenjenega šolstva in stradajočega učiteljstva! Tovariši! Aleluja je v prirodi, prenesimo jo v naše razrušene šole in v naše stanovske vrste! Srečno vstajenje vsem!

V Kojskem, dne 18. marca 1918.

Alojzij Urbančič.

Pravico tudi nam!

6.) Zborovalci izražajo najostrejšo grajo deželniemu odboru kranjskemu, ker neopravičeno zadržuje izplačilo nabavnega prispevka, ki ga je dovolil državni zbor že lansko leto za naše stradalno učiteljstvo v znesku 1.017.000 K. Pozivljamo dež. odbor, naj našemu vrlemu, narodnemu učiteljstvu takoj izplača ves od države dovoljeni prispevek, dalje, da deželni doklad zaradi tega državnega prispevka ne sistira, temveč od 1. jan. 1918. leta dalje izplačuje, in da tudi deželne doklade za vse učiteljstvo od 1. jan. 1918. leta po- viša na najmanj 100%.

Tako se glasi ena izmed resolucij, ki so bile z navdušenjem sprejete na narodnem taboru v Krškem dne 10. marca t. l. Ta resolucija je zanimiva v marsikakem oziru. Bila je predlagana iz proste volje skilicateljev brez kakršnegakoli učiteljskega vpliva. In to pove mnogo. Vsak človek, ki ima le iskrico poštenja pa nekoliko razumevanja za važnost šole, mora priznati, da je tak nastop pred ljudstvom potreben. A tega ni hotela prej izpredeti stranka. Torej so se časi vendanle nekoliko izpremenili! In nam je v uteho in globoko zadoščenje, da je vzcveto spoznanje v ljudstvu prav takrat, ko nas ubijajo tam gori. Na taboru je bilo namreč v pretežni večini zastopano kmetiško ljudstvo. Bilo je na stotine kmetijskih gospodarjev in gospodinj, ki so pozdravili šesto resolucijo prav tako viharano pritrjevalno, kakor vse druge. Takrat mi je vstalo v duši upanje, da morebiti vendar ne nastopi za nas več ona doba, ko so nas primerjali »psu za plotom« le zato, ker smo zahtevali svojo pravdo, in ko je sovraštvo proti nam poganjalo že globoko med ljudstvom. In ne po naši krivdi! Na prste bi lahko preštel učitelje, ki niso storili svoje dolžnosti do naroda. Koliko jih pa je, ki so vse svoje sile posvetili narodovi prosveti v šoli in zunaj nje. Le kdo nas je razumel ali pravzaprav hotel razumeti. Morala je priti strašna doba svetovnega požara, da se tudi pred vsem ljudstvom pove, da je naše učiteljstvo vrlo in narodno. In tudi to nam je v uteho in zadoščenje. Nisem toliko naiven, da bi si že od ene same resolucije obetal kaj posebnega. Le začetek je storjen in naj služi v posnemanje. Ni je stranke, ki bi v bodoče mogla izbrisati iz svojega programa šolo. In brez učitelja ni šole —!

D. H.

Maršal nadvojvoda Eugen o učiteljskem delu in plači.

Ob priliki nadzorovanja južnozpadne fronte je bil maršalu nadvojvodi Evgenu preustavljen tudi naš tovariš — učitelj, ki služi kot častnik na tej fronti, in je bil že večkrat odlikovan. Kakor vsakega častnika, je vprašal visoki gospod tudi njega, kaj je v civilu. Ko mu je naš tovariš povedal, da je učitelj, ga je vprašal, kje službuje. Ko je zvedel za kraj in še povpraševal po šolskih in učnih razmerah, ga vpraša: **Kako ste pa zadovoljni, in kakšen je položaj učiteljstva na Kranjskem? (Wie sind Sie zurrieden, und wie ist die Lage der Lehrerschaft in Krain?)** Tedaj mu brez ovinkov odgovori naš tovariš: **Cesarska visokost, učiteljstvo je jako slabo plačano! (sehr schlecht bezahlt!)** Nato nadvojvoda: **Učiteljstvo je izvršilo med vojno velika dela. (die Lehrerschaft hat während des Krieges Grosses geleistet.)** Potolajte se, po vojni se bo vse vzelo v roke in se bo ujednilo. (Trösten Sie sich, nach dem Kriege wird alles in Angriff genommen und geregelt.) Tako sodi o nas cesarski princ.

Malo komentara k zgoraj opisanemu razgovoru. Zgoraj prinašamo sodbo o

nas, našem delu in plači, ki jo je in maršal nadvojvoda Evgen našem tovarišu. Iz nje lahko sklepamo, da je škandalozni in obupni gmotni položaj kranjskega učiteljstva prodrl že v najvišje kroge, in da so se začeli zanimati zanj. Da je visoki gospod vprašal po položaju in zadovoljnosti kranjskega učiteljstva, je imel za to gotovo povod. Lahko si mislimo, da je moral že prej slišati, da je kranjsko učiteljstvo najslabše plačano med avstrijskim učiteljstvom, in da je izpostavljeno najnižkotnejšemu preganjanju in persekucijam od strani nekaterih šolskih funkcionarjev za malenkosti, tudi za samo političko prepričanje, pa bodi kdo še tako vesten in sposoben delavec na šolskem polju. Po razvoju šolstva, ki je zavisno v prvi vrsti od dobrega in gmotno dobro uprtega učiteljstva, se sodi kultura posameznih dežel, te in one sosedne države. Pa še eno je, kar ni manj važno. Visoki gospod je očito priznal poštrevovalnost ljudskošolskega učiteljstva med vojno in ni delal nikake razlike med strankami. pa pri nas nekateri šolski funkcionarji, recimo naravnost, neki c. kr. okrajni šolski nadzornik? Ko ga je uradno vprašal predstojnik nekega vojaškega urada o patriotskem čuvstvanju učiteljstva v okraju, je ta nadzornik pritrdilno odgovoril le o članih Slomškove zveze, o drugih pa se je izjavil, da so nezanesljivi. In ta človek je še danes c. kr. okrajni šolski nadzornik, ki bi moral le po svoji vesti in prisegi nepristransko in ne po strankarskih navodilih vršiti svojo službo. Če bi bila njegova izjava resnična, bi padla največja senca na njega samega, ker bi se upravičeno sodilo, da je slabo vodil podrejeno učiteljstvo, ker mu ni znal vcepiti pravega duha. Seve da tega ni treba. Učiteljstvo, pred vsem napredno, je dovolj zmogljivo, da ve dobro ločiti pravo med nepravim, ve dobro, kaj je njegova patriotska dolžnost.

Načrt za preustrojitev našega šolstva.

VIII.

Na Zavezinem delegacijskem zborovanju dne 28. decembra 1917 je poročal tovariš Pavel Flere o predmetu pod zgorajnim naslovom. Ob koncu obširnega in temeljitega svojega poročila je podal navodila, po katerih naj izdeluje dotični odsek ta načrt, in kako naj sodeluje vse Zavezino učiteljstvo pri izdelovanju tega načrta, ter priporočal v sprejem nastopne predloge:

1. Učiteljstvo, združeno v »Zavezi avstr. jugoslov. učiteljstva« se vsled razmer in potreb in današnje dobe loteva temeljnega, a gibljivega načrta preustrojitev narodne vzgoje sploh in preustrojitev našega šolstva posebe na narodni, demokratski in socialni osnovi.

2. Ker se morajo v združenem narodu združiti na enotni narodno-vzgojni podlagi vsa izobraževališča, ki so bila dotlej, dokler so služila različnim interesom, lahko brez specialne vzgojne in izobraževalne zveze, je za naše šolstvo potrebno, da dajejo načrtu njegove preustrojitev pravec sledeči vidiki:

- vzgojnopoliški, ki terja narodno šostvo z enotnim narodnovzgojnim smotrom;
 - socialnopedagoški, ki zahteva diferenciacijo šolstva z ozirom na zmožnosti in nagnenja gojencev;
 - socialnodidaktički, ki mu je namen didaktička preureditev pouka tako, da nudi razvoja individualnosti.
3. Vprašanja, ki jih obravnava celotni načrt, so naslednja:
- Organizacija šolstva, in sicer:
 - splošna ljudska (meščanska) šola in obvezno nadaljevalno (strokovno) šolstvo. To nadrobno izvede Zavezino učiteljstvo;
 - srednje in visoko šolstvo. (Se sprejme od naše strani v načrt brez podrobne poizvedbe le kot zahteva organske celote.)
 - izobrazba učiteljstva ljudskih (meščanskih) in nadaljevalnih šol. (Se izvede podrobno skupno s kompetentnimi činitelji za b.)

Pri podrobni poizvedbi se upoštevajo momenti:

- navrstvena vzgoja pedagoške naprave;
- telesna vzgoja pedagoške naprave;
- pouk — didaktičke naprave,
- šolska organizacija v ožjem smislu.

II. Socialne naprave pri šoli.

III. Stališče učiteljstva v šolstvu (vsebuje tudi učiteljsko pragmatiko in nadzorniško vprašanje).

IV. Narodna ženska vzgoja.

V. Izvenšolska splošna narodna vzgoja.

4. Ljudskošolsko učiteljstvo, združeno v »Zavezi avstr. jugoslov. učiteljstva« se zaveda, da izvršitev takega načrta presega njegove moči in kompetenco, zato se obrača do vseh merodajnih činiteljev s prošnjo, da sodelujejo zlasti na kompetentnem torišču, in sicer:

a) vse slovenske ljudsko- in meščanskošolske učiteljske organizacije,

b) slovenski srednješolski učitelji v »Društvu slovenskih profesorjev,

c) S. Š. M. in C. M. D. kot slovenski šolski družbi,

č) vsi a, b, c odgovarjajoči činitelji na slovenskem jugu v monarhiji,

d) vsa slovenska društva in družbe, ki se pe- čajo s katerokoli panogo narodne vzgoje (Društva za mladinsko varstvo in oskrb, društvo »Dobrodelnost« v Ljubljani, telovadne organizacije itd.).

5. Organizacija delovanja pri načrtu v »Zavezi« sami:

A. Z vsemi temi činitelji, kolikor se jih od- zove na skupno delo, deluje v »Zavezi avstr. jugoslov. učiteljstva« sami »odsek za preustrojite- tev narodove vzgoje in šolstva,« ki se deli v na- slednje skupine:

- skupina za organizacijo šolstva,
- skupina za socialne naprave pri šoli,
- skupina za stališče učiteljstva v šolstvu,
- skupina za narodno žensko vzgojo,
- skupina za izvenšolsko izobrazbo.

B. Udje odseka so:

- njegov načelnik,
- načelniki skupin,
- vsí člani »Zaveze«, ki jih pozovejo na

direktno sotrudištvo načelniki posameznih sku- pin.

C. Delitev dela v odseku:

a) Načelnik odseka vodi vso akcijo ter po- sreduje med posameznimi skupinami in vodstvom »Zaveze«.

b) Načelniki skupin vodijo agende v dotično skupino spadajočega dela celotnega načrta.

c) S korporacijami, ki se udeležijo skupnega dela pri načrtu, obuje — dokler se ne pokaže potreba po drugačnem stiku — vodstvo »Zave- ze«. Ravnotako posreduje to vodstvo med odse- kom, in posameznimi učiteljskimi društvi v »Za- vezi« in skrbi za gmotno stran delovanja, v ko- likor ne odpade to na posamezna društva.

Č. Vse v »Zavezi« združeno učiteljstvo se pritegne k akciji z obravnavo posebnih vpra- šalnih pol, ki jih izdajajo skupine v odseku, in s tem, da podaja odseku in skupinam lastne inicia- tive, ki tukaj morajo priti do obravnave.

6. Končna določba.

»Zaveza avstr. jugoslov. učiteljstva« se s skle- pom današnje delegacije zaveže, da stavi izde- lani načrt ob dani priliki na pristojnih mestih ter se zavzema za njegovo realizacijo.

Vsa ta navodila, predlogi in nasveti so bili soglasno sprejeti.

V smislu tega sklepa »Zav.« delegacije je razdelil odsek dela pri načrtu za preustrojitev našega šolstva in narodne vzgoje v pet skupin, v katerih naj bi se izdelale najprej vprašalne pole, ki bi jih obravnavali posamezniki in učiteljska društva. V odgovorih na te pole nam je dobrodo- šel vsak nasvet, vsaka razprava. Niti se mi ne zdi potrebno, da bi posameznik odgovarjal in raz- pravljaj o vseh točkah v vprašalni poli. Na ka- teremkoli torišču je močnejši, tistega naj se loti ter obdela vsestransko, da dobimo temveč stvar- no utemeljenega gradiva. Eno pa je potrebno: Čim preje in čim temeljitje začnemo graditi osnove za svoj bodoči narodni dom, tem preje si zgradimo tega, kakor ga terjajo naše potrebe in naše razmere. Pri tem poslu pa ne sme manjkati nihče! Političkomu nam prirejajo našo bodočnost po- klificani činitelji, za nas je treba, da zastavimo vzvode tam, kjer je naša dolžnost. Nikakor ni pa res, da je potrat energije, če se lotevamo posla pri načrtu za preustrojitev našega šolstva in naše vzgoje, češ: preuredba še ne nastopi jutri. Če ne jutri, pojutrnjem gotovo — v tej veri in v tem zaupanju moramo delati, če nočemo, da nas čas prehití. Načrt ne bo gotov v enem dnevu, če ho- čemo temeljitje in utemeljenega; če pa se nam pripeti, da se bo terjaj od nas (ali da se celo ne bo terjaj!) načrt v enem dnevu, takrat bo prepoz- no za razpravljanje in razglabljanje. Takrat bo potem res potrat energije, a potratil jo bomo v to, da zaradi naglice kaj prida niti napraviti ni mo- goče.

To sem hotel omeniti, ker še vedno upam, da se res lotimo vsi tega prepotrebnege dela, obenem pa priobčujemo tudi že vpraševalno polo za V. skupino »Izvenšolske vzgojne naprave«, kakor jo je priredil tov. Baukart, načelnik te skupine.

Skupina V.

Izvenšolske vzgojne naprave.

Vprašalna pola.

Prepričan sem, da se nikdo ne zanima v ena- ki meri za vse izvenšolske vzgojne naprave. Zato pričakujem tudi, da bo ta ali oni interesent izra- zil svoje mnenje in svoje želje le o eni ali dveh o večih njenih panogah.

V sledečem podajem obris vseh vprašanj, ti- čočih se izvenšolske ljudske vzgoje, kakor si jo jaz predstavljam v duhu. Učiteljska društva, vse tovarišice in tovariše, šolska vodstva in člani raz- nih korporacij, stremeti z istimi cilji, pa prosim, naj blagovolijo odgovoriti pri vsaki na pretes postavljene vzgojni napravi po sledečih vpraša- njih: 1. Kakšen naj ima namen? 2. Kje se naj uvede, oz. ustanovi? 3. Na čigave stroške? 4. S katerimi vzgojnimi sredstvi naj deluje? 5. Sploš- ne opombe.

Odgovor za vsako posamezno vzgojno napra- vo bodi pisan na poseben list. Vse liste prosim po- slati na moj naslov.

Končno izjavljam, da gotovo nisem izčrpal vseh v omenjenem okviru zmožnih in vsega pri-

zadevanja vrednih vzgojnih naprav. Zato pričaku- jem tudi obilo samostojnih predlogov. Sploh pro- sim vse faktorije, naj v polni meri sodelujejo na važnem polju ljudske vzgoje. Vsestranska raz- bistritev pojmov je nujno potrebna.

Jan. Baukart,

učitelj v Ljutomeru.

I. Predšolska doba.

- Varstvo mater.
- Oskrba dojenčkov.
- Otroški vrtci.
- Telesna vzgoja.

II. Doba enotne ljudske šole.

- Otroški domovi.
- Šolske kuhinje.
- Telesna vzgoja.
- Mladinske knjižnice in čitalnice.
- Roditeljski večeri.

III. Doba nadaljevalne šole.

- Vajeniški domovi.
- Knjižnice in čitalnice.
- Telesna vzgoja.
- Organizacija skupnih izletov in potovanj.

IV. Pošolska doba.

- Ljudski domovi.
- Izobraževalni tečaji — ljudsko vsenčilišče.
- Telovadna društva.
- Organizacija izletov in potovanj.

V. Splošne naprave.

- Javne disciplinarne odredbe.
- Društva za mladinsko oskrb in varstvo.
- Varstveni sveti.
- Zavodi za slaboumne, slepce in gluhome; poboljševalnice; prisilne delavnice.

Zborovanje Zavezine delegacije.

(Dalje.)

18. Pritožba o razveljavi volitve učiteljev-veščakov v ljubljanski mestni šol- ski svet od strani večine c. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani je bila v c. kr. naučnem ministrstvu ugodno rešena. Tu- di to je zasluga državnega poslanca dr. V. Ravniharja. Za njegovo izredno na- klonjenost do Zavezinega učiteljstva se mu je poslala po vodstvu ponovno topla pismena zahvala.

19. »Sežanskemu učiteljskemu dru- štvu« se je sporočilo na njegovo vpra- šanje, da Zaveza ni bila nikoli v nikaki dotiki z dnevnikom »Dan«, z »Učiteljsko tiskarno« pa samo toliko, da se tiskajo njeni listi v tiskarni za plačilo.

20. Spis »Sosedov god v Mošnjah« se po pregledu štirih veščakov ni potrdil kot IV. zvezek »Jan Legove knjižnice«. Ta igra v verzih, ki jo je spisal pisatelj Fr. Rojc, ni bila prikladna za mladino, a tudi verzji niso bili dobri.

21. Dr. H. Tumi, odvetniku v Gorici, se je poslala naša jubilejna brošura »Spo- minski spis«. Ker je naslovljenec zahte- val, da je doposlana knjiga Zavezni na raz- polago le tedaj, če se mu povrnejo poštni stroški, se je odposlalo na njegov naslov vladno pismo, 1 poštna nakaznica in znak za 88 vin. Po sprejemu navede- nega, je gospod dr. H. Tuma, ki je bil nekdanji učitelj, knjigo milostno vrnil.

22. Vsa Zavezina društva so dobila nov »Poslovni red za Zavezo«.

23. Zavezina pravila so se odposlala že leta 1914. v petih prepisih in s prilo- gami c. kr. ministrstvu za notranje zade- ve v odobrenje.

24. Deželne učiteljske Zveze se je opozorilo, da so neprestano na delu glede splošne regulacije učiteljskih plač, ka- tera se mora izvršiti z ozirom na držav- ne preodkaze. Zahteve vseh učiteljskih organizacij je, da se nam odkazejo isti prejemki, kakršnih so deležni c. kr. dr- žavni uradniki od XI. do VIII. plačilnega razreda. Pod to zahtevo ne gremo! V ta namen naj se združijo vse deželne učiteljske organizacije ne glede na narod- nost in politično prepričanje. Šoli in učiteljskemu naklonjene deželne in državne poslance naj se skuša pridobiti, da nam pomagajo udeležiti to našo namero. Delo deželnih Zvez ne sme prestatí dotlej, dok- ler ne dobí zakon o regulaciji plač naj- višjega potrjenja.

25. Naprednemu učiteljstvu nenaklo- njeni listi in osebe so poudarjale s prozor- nim namenom vedno glasneje, da je bil dnevnik »Dan«, ki se je tiskal v »Učitelj- ski tiskarni«, glasilo naprednega sloven- skega učiteljstva. Da se ne bi občinstvo še nadalje po nepotrebnem begalo s ta- kimi izmišljenimi trditvami, je bilo vod- stvo Zaveze primorano izjaviti, da nima Zaveza kot učiteljska organizacija z dnevnikom »Dan« prav nobenega stika. Zavezini listi so samo: šolsko — politički časopis »Učiteljski tovariš«, pedagoška revija »Popotnik« in mladinski list »Zvon- ček«. Vodstvu »Učiteljske tiskarne« se je ponovno toplo priporočalo, da naj se ustanovi za list »Dan« vsaj poseben kon-

sorcij, ki naj bi bil javnosti za njega pisavo odgovoren. V Zavezi včlanjeno učitelstvo nujno zahteva jasnosti v tem vprašanju. Naši odločni ugovori napram tedanji pisavi so našli na pristojnem mestu gluha ušesa.

26. Na c. kr. naučno ministrstvo se je odposlal dopis, da naj to razveljavi prepoved c. kr. deželnega šolskega sveta v Gradcu glede uvedbe K. Widrovega »Moje prvo berilo«. Šolska okrajna Vransko in Gornji grad sta sklenila na svojih uradnih učiteljskih konferencah, da upeljeta nov Widrov abecednik, šolski okraj Celjska okolica pa je sklenila, da upelje Iv. Krulčeve »Moja prva čitanka«. Vsi ti šolski okraji so v celjskem političnem okraju. Prepoved štajerskega deželnega šolskega sveta je bila nepravilna in je v nasprotju z zakonom. Stojimo še vedno na stališču, da ima veljavno besedo o upeljavi učnih knjig samo sklep učiteljskih konferenc! Obe knjigi sta aprobirani. Šolska oblast bi morala vsaj za ves politični okraj ali oba abecednika prepovedati, ali pritruditi konferenčnemu sklepu, da se vsak izmed njih upelje v istem šolskem okraju, kjer se je uradna učiteljska konferenca zavzela zanj. Enak rekurz je vložil na isti naslov tudi učitelj K. Wider. — Naučno ministrstvo je odbilo rekurz kot neutemeljen: prvič ni Zaveza kompetentna za tak priziv, drugič, ker ima pravico upeljati odobrene učne knjige le c. kr. deželni šolski svet, okrajna učiteljska konferenca stavi samo nasvet, ima torej samo posvetovalni glas.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

IZ ZAVEZE AVSTRIJSKEGA JUGOSLOVANSKEGA UČITELJSTVA.

Imenik članov je poslal: 14. Šaleško učiteljsko društvo — 28 članov. Sežansko učiteljsko društvo je prijavilo še 3 člane (skupaj 31 + 14 + 3 = 48 članov). V zadnji številki smo izkazali 586 članov, torej imamo doslej prijavljenih 634 članov. Od 19 društev še nimamo imenikov. Prav nujno prosimo vsa zaostala društva, da nemudoma sestavijo in nam pošljejo svoje imenike, ker nam sicer ni mogoče urediti vednega dostavljanja listov. Društveni odbori naj neumorno delujejo za izpolnitev svoje organizacijske! Vsako izjembo naj nam takoj naznani! Posebno pozornost naj polagajo na prirastek članstva. Tovariši blagajniki naj skrbno pazijo na redno plačevanje in pobiranje članarine! Prosehi in uspešno delo Zaveze je odvisno od njenih članov. Vsi v organizacijo in vsi na delo!

Iz Sežanskega učiteljskega društva smo prejeli ta-le nasvet: »Ker je bil vsak poizkus doseči zvezo z odboroma goriškega in tolminskega učiteljskega društva, zato predlaga odbor Sežanskega učiteljskega društva kotčasne zastopnike goriškega učiteljskega v upravnem odboru »Zaveze« tovariša Ign. Križmana in Antona Merviča.«

Za odbor Sežanskega učit. društva

Al. Hriščak, t. č. predsednik.

Vodstvo Zaveze vzame ukrep Sežanskega učiteljskega društva na znanje in smatra tovariša Ignacija Križmana in Antona Merviča za člane upravnega odbora Zaveze proti naknadnemu odobrenju občnih zborov goriškega in tolminskega učiteljskega društva.

Vodstvo Zaveze.

Goriško.

—g— Goriško okrajno društvo moramo zopet vzbuditi k življenju. Ker njegovo predsedništvo še vedno bega po ptujem svetu, sklicujem kot društveni odbornik vse učitelstvo našega okraja na stanovski sestanek dne 4. aprila t. l. ob 10. uri predpoldne v Gorico k Jeleni. Društveno posvetovanje bo nadaljevalo tudi popoldne ob 2., ker imamo mnogo ran, da jih zacelimo. Pridite vsi, ker le v popolni organizaciji moremo udeležiti svoj stanovski program in olajšati svoje gorje, ki je tako silno, ker se je zrušila tudi ljubljena rodna gruda, ki ječi z nami vred v trpljenju in solzah! Vstajenje je tu! Vzdravimo tudi svojo stanovsko organizacijo in vpostavimo zrušene šole povsod širom našega okraja! Tovariši, tovarišice! Dvignimo se!

V Kojskem, dne 18. marca 1918.

Alojzij Urbančič,

naprošen po mnogih drugih.

Kranjsko.

Učitelstvo opozarjamo na zborovanja učiteljskih društev, ki se vrše na veliki četrtek v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Sestanek učiteljskega sodnih okrajev Vipava in Ajdovščina. Nepričakovano lepo in uspešno se je vršil dne 14. t. m. v Šturjah jako dobro obiskovan sestanek učiteljskega sodnih okrajev Vipava in Ajdovščina. Videlo se je, da učitelstvo teh okrajev hrepeni po sestankih, ki mu jih je prekinila in vzela, kakor še marsikaj drugega, svetovna vojna. Učitelstvo hoče hoditi svoja pota, ustvariti si hoče samo boljšo bodočnost, če ne gmotne, pa vsaj duševno. Dobro ve, da je izobrazba moč, ki nas popelje v boljšo in veselejšo

prihodnost. Sklicatelj sestanka je orisal pomen tega sestanka in raztolmačil vzrok, zakaj naj se tesneje združi učitelstvo imenovanih okrajev. Ljudskošolski učitelji smo in kot taki moramo stremeti za nadaljno izobrazbo. Z lastno izobrazbo pospešujemo kulturni napredek ljubljene nam naroda. Debata je bila jako živahna posebno s strani goriških tovarišev. Malenkostni pomisleki, ki so jih imeli nekateri proti posebnemu društvu, osi izginili in prodrla je želja po lastni organizaciji. Tako je prav! Učitelstvo mora na delo, ne sme čakati na konec vojne, da se vrnejo z bojnih polj naši tovariši učitelji-vojaki, ki bi nam lahko očitali, da nismo storili doma svoje dolžnosti ter spali, ko so bila druga kulturna društva marljivo na delu vključno odsotnosti marsikaterega člana. Malenkostni ne smemo biti več; dovolj časa smo se vrtili le okoli dveh točk, okoli pedagoških vprašanj in gmotnega položaja. Stopimo na novodobna tla: zavedajmo se duha časa in začnimo proučevati socialna vprašanja sedanjega časa. V svrhu izvršitve sklepa za ustanovitev novega društva se je izvolil pripravljalni odbor, v katerega so bili izvoljeni iz Kranjske tovariša H. Kmet, nadučitelj na Colu, Anton Skala st., nadučitelj v Vipavi in tovarišič Čukova, učiteljica v Št. Vidu nad Vipavo, iz Goriškega pa tovariši Peter Medvešek, nadučitelj sv. Križ-Cesta, Franc Mermolja, učitelj-voditelj v Dobravljah in Pavel Plesničar, učitelj v Ajdovščini. Začasno predsedstvo je bilo poverjeno tovarišu H. Kmetu, ki ima nalog stopiti v stik z Zavezo v zadevi pravil. Sestanek je pismeno pozdravil predsednik »Goriškega učiteljskega društva«, tovariš Ignacij Križman, ki biva sedaj v Loki pri Zidanem mostu. Prva seja pripravljalnega odbora se je določila na 11. dan meseca aprila t. l. Ponosni na lepo uspeli sestanek, v prijetni zaveš, da smo storili svojo dolžnost in važen korak za blaginjo učiteljskega in šolskega, in v nadi na srečnejšo bodočnost, smo se vračali proti večeru v svoje domove.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj objavlja v nastopnem izkazu prispevkov za učiteljski vojni pomožni sklad, ki jih je darovalo učitelstvo ormoškega okraja v smislu XV. okrožnice Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem za prvo četrtletno dobo leta 1918:

1. Učitelstvo Ormož-okolica (I. kraj. plač. razred) 3% od vojne draginjske doklade in njegove 50% povška v znesku 22.29 K; 2. učitelstvo Hum (II. kraj. plač. razred) 2% v znesku 3.75 K; 3. učitelstvo Središče (II. kraj. plač. raz.) 2% v znesku 15.27 K; 4. učitelstvo Sv. Bolhenk (II. kraj. plač. raz.) 2% v znesku 13.00 K; 5. učitelstvo Sv. Miklavž (III. kraj. plač. raz.) 1% v znesku 6.84 K; 6. učitelstvo Svetinje (II. kraj. plač. raz.) je plačalo 2% za vse 4 četrtletne dobe v znesku 18.00 K; 7. učitelstvo Rumeč (II. kraj. plač. raz.) 2% v znesku 11.50 K; 8. učitelstvo Sv. Tomaž (III. kraj. plač. raz.) 1% v znesku 6.40 K; 9. učitelstvo Sv. Lenart (III. kraj. plač. raz.) 1% v znesku 5.60 K; 10. učitelstvo Velika Nedelja (III. kraj. plač. raz.) je plačalo 1% za vse 4 četrtletne dobe v znesku 15.40 K.

Skupna vsota vseh 1. marca 1918 plačanih zneskov znaša 118.05 K. Ta znesek se je že poslal Zveznemu blagajniku v Dol. Vse učitelstvo ormoškega okraja je brez vsakega ugovora in brez posebne agitacije poravnalo vse od Zveze zaželjene prispevke; učitelstvo dveh šol pa je takoj izročilo celoten prispevek.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je zborovalo dne 3. marca v deški šoli v Šmarju pri Jelšah. Udeležba je bila, če upoštevamo slabo vreme in še slabše prometne zveze, jako povoljna. Zborovanje je otvoril in vodil tovariš-predsednik Kurbus. Pri pozdravu omenja, da je to prvo zborovanje v času svetovne vojne. Spominja se onih, ki so v tem času zapustili naše vrste in se preselili v boljše bodočnost. Tovariš Stritar je zgubil blago gospo in nadebudnega sinčka. Pri Sv. Vidu smo zagreblili upokojenega tovariša Žumra, častnega člana našega društva. V najlepši dobi življenja je izdihnil pri Sv. Florijanu pod Bočem tov. Auernik. Bil je tih in miren sotrpin, a zlat značaj. Zborovalci jim zakličejo: Slava njih spominu! Nesrečnemu tovarišu Trafeniku smo postavili v Kostivnici nagrobni spomenik in si ga ob priliki ogledamo. Kot nove članice pozdravi tovarišice: Gosakovo, Ogrizekovo in Sekirnikovo. Posebe omenja, da je navzoč tudi tovariš Olinšek, ki je kot rezervni stotnik na dopustu. Prav presrečno mu čestita, da je pri vojakih dosegel tako visoko stopnjo. Od članov služijo še sedaj pri vojakih tovariši Olinšek, Purkhart, Dobnik ml., Cajnko in Fünk. Tovariš Blazinšek je v ruskem ujetništvu. Tovariša Kurbus in Žumer sta tudi morala k zastavi, a sta zopet med nami. Prečita dopis učiteljskega društva za okraj Prohneiten v zadevi častnega članstva nemških tovarišev Herza, Otterja in Monscheina. Zadevo odstopi društvo Zvezi, ki naj ukrene potrebno za vsa Štajerska slovenska učiteljska društva. Poročilo o denarni posesti društva in prometa je podala blagajničarka tovarišica Zupančičeva. Račune sta pregledala tov. Stritar in Srabotnik in izjavila, da so v najlepšem redu. Blagajničarki se izreče zahvala. O delegacijskem zborovanju Zaveze o božiču poroča delegat Žumer. Stvarno in nepristransko poročilo so zborovalci poslušali z vidnim zanimanjem. Saj pa zna tovariš Žumer tudi suhoparno poročilo poživiti s podrobnostmi, ki ustvarijo pri poslušalci celotno sliko. Žel je živahno zahvalo. Ob kon-

cu je predlagal: Vodstvu Zaveze se izreče popolno zaupanje. Članarina znaša 24 K na leto. Društvo pristopi k poštnemu čekovnemu prometu, da člani lažje plačujejo oziroma pošiljajo članarino. Vsi trije predlogi so bili soglasno sprejeti. Da se olajša blagajničarki delo, naj vsak šolski vodja naznani predsedniku, katere tovariše in tovarišice je smatrati za člane društva. Pri volitvi so bili soglasno izvoljeni: Predsednik Kurbus, podpredsednik Sekirnik, tajnik Verk, namestnica Zajčeva, blagajničarka Zupančičeva, odbornika Žumer in gospa Olinškova. Za delegata za Zvezo in Zavezo se izvolita Žumer in Verk, za namestnico pa tov. Debelakova. Predsednik omenja, koliko je pretrpel naš mili narod v dobi vojne. Globoko je pomakala zgodovina svoje pero tudi v slovensko kri. Upravičeni smo torej, da zapišemo tudi nam kaj v prid. Navdušeno pritrđijo zborovalci predlogu, da se izjavi društvo za jugoslovansko deklaracijo. Tovariš Sekirnik se v toplih besedah spominja pokojnega tovariša Auernika. Ker se mnogo tovarišev in tovarišic zaradi slabe pošte zveze ni moglo udeležiti pogreba, naj prispevajo po svojih močeh za nagrobni spomenik blagemu tovarišu in mu tako izkažejo zadnjo čast. Na tozadevno vprašanje tov. Verka, izjavi tov. Sekirnik, da je odložil mesto strokovnjaka v rogaškem okrajnem šolskem svetu in se nikakor ne smatra več za člana okrajnega šolskega sveta. Upati pa je, da se v kratkem skliče učitelstvo k novi volitvi. Prihodnje zborovanje se vrši dne 9. maja v Kostivnici. Po zborovanju nas je sprejel tov. Ferlinec v gostoljubno hišo, nam pokrepil želodce in praktično dokazal, da zna tudi učitelj pridelati dobro kapljico, posebno, če ima vinograde na Tinskem in v Dreveniku ter se piše anno 1917.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 7. marca 1918 še ob povoljni udeležbi v Slovenski Bistrici. Tovariš predsednik Josip Sabati otvori zborovanje in opominja člane v svojem pozdravnem nagovoru, da naj neprosto-voljna nedelavnost društva, ki je trajala že v četrto leto, ne ohlaja vezi, ki jih imamo napram naši organizaciji — napram Zvezi in Zavezi. Treba bo zastaviti vse moči v plodonosno delo. Naša očetnjava nas mora najti zbrane in pripravljene pri delu za njeno prenovljenje. Po vrlinah in duševnih zmognostih sodu bo postal naš narod v prerojeni očetnjava spoštovan in dragocen biser v kroni Habsburžanov. — V pozdravu je še posebe omenjal gosta g. dr. A. Goričana in gospičko Jenkotovo in na novo v društvo stopivšo učiteljico Rozino Lebno. — Nato je sledilo predsednikovo poročilo o delovanju društva v minulih vojnih letih, in čitanje raznih mnogoštevilnih dopisov. Vzelo se je na znanje tudi poročilo delegatnje Marije Schweiglerjeve o delegacijskem Zavezinem zborovanju v Ljubljani dne 28. dec. 1917. Potem je govoril gosp. dr. A. Goričan o narodnem gospodarstvu in valuti. To predavanje je bilo aktualno in jako zanimivo. Gospod referent nam je narisal, kako se vsi vodini državniki trudijo, uporabljajo vse svoje teoretično znanje in iznajdljivost, kako bi obdržali v državnem gospodarstvu ravnovesje. Predavatelj je žel splošno pohvalo in odobravanje ob koncu poučnega govora. — Blagajničarka tovarišica O. Feigllova je položila račun za vsa leta od izbruha vojne sem. Račun s precejšnjim prebitkom s odobruje vzame na znanje. V odbor se volijo vsi dosedanja člani, in sicer: Jos. Sabati, predsednik; Anton Kukovič, predsednika namestnik; blagajničarka: Otilija Feigllova; tajnica: Marija Schweiglerjeva. Odborniki: Jos. Svetlin, Anton Span in A. Hinterlechner. — Delegatom za Zvezino delegacijsko zborovanje v Celju je imenovan Albin Spreitz. — Ko se še zedinimo v načinu nabiranja prispevkov za učiteljski vojaški podporni sklad in se določi prihodnje zborovanje na 1. četrtek v mesecu maju je bil vzpored izvršen. Ob zaključku zborovanja čestita društvo predsedniku k njegovemu odlikovanju, ki mu je došlo s podelitvijo vojnega križca III. razreda za civilne zasluge, in k njegovemu jubilejnuemu slavu povodom 40 letnega delovanja na šolskem polju. V znak priznanja velikih zaslug, ki si jih je stekel naš slaviljenec kot dolgoletni načelnik in vodja društva ter zastopnik učiteljskega v okrajnem šolskem svetu, ga imenuje društvo soglasno za svojega častnega člana. Novi častni član se ginjen zahvali za izkazano čast in zaključilo lepo uspelo zborovanje.

Goriške vesti.

—g— Pred goriško izpraševalno komisijo za občne ljudske in meščanske šole v Ljubljani (Dunajska cesta, 38/II) se prično prihodnji usposobljenostni izpiti v ponedeljek, dne 29. aprila t. l. Prošnje za pripust naj bodo vsaj do dne 22. aprila v rokah ravnateljstva, a kandidati in kandidatnje naj se zglašajo osebno v uradu v nedeljo, dne 28. aprila t. l. od 11—12 ure predpoldne.

—g— Dne 18. aprila t. l. se vrši v Ajdovščini v gostilni Jeras sestanek učiteljskega vsega goriškega okraja. Vabi se nujno na popolno udeležbo. — Medvešek.

Kranjske vesti.

BOJ ZA KRUH KRANJSKEGA UČITELJSTVA SE NADALJUJE.

Ker brzojavno posredovanje kranjskih učiteljskih društev za draginjske doklade pri deželnem

predsedniku, grofu Attems, ni imelo nikakoršnega uspeha, so se obrnili kranjska učiteljska društva na višje mesto za pomoč. Poslala so dne 15. t. m. na ministrsko predsedstvo, na naučno ministrstvo in jugoslovanskemu klubu nastopne brzojavke:

Učitelstvo deželnega stolnega mesta Ljubljane je v tekočem letu brez vsake draginjske doklade. Deželni odbor jih noče več izplačevati. Državnega enkratnega nabavnega prispevka še sedaj nismo dobili. Izplačilo zavira še nedokončano delo deželnega šolskega sveta. V vojni smo dali državi vse, kar je od nas zahtevala: tovarnamen v šoli in zunaj šole. Danes pa stojimo pred gospodarsko katastrofo. Brez materialnih sredstev smo. Plače so beraške. Zvestobo in delo nam vračajo oblasti s preziranjem in zadržanostjo tega, kar nam je namenila država. Naš položaj tira učitelstvo do obupa. Ob takih razmerah je uspešno delo nemogoče, ker izčrpane moči odpovedujejo. Zanje nam ne dajo nadomestila. Naš stan hira in se pogreza v prepadi. Protestujemo proti takemu sistematičnemu uničevanju svojega stanu! Vse prošnje nič ne pomagajo. Deželni odbor in vlada sta gluha in brezsrčna. Zahtevamo rešitve z Dunaja. Storite vse, da bo konec temu nekulturnemu položaju! Hočemo zadoščenja v imenu humanitete! Hočemo kazni krivcem v imenu beraško ponižanega stanovskega ponosa in užaljene stanovske časti!

Za Ljubljansko učiteljsko društvo:

Jakob Dimek, predsednik.

Učitelstvo črnomalskega političnega okraja na Kranjskem se zaveda, da je vselej vestno izpolnjevalo svoje dolžnosti in jih izpolnjuje še danes. Vzgojili smo državi najboljše bojovnike, dali smo ji svoje tovariše, brate in sinove, radovoljno smo se odzvali, kadarkoli nas je klicala na delo. Za plačilo pa nas čaka strašen pogin, bedna smrt, ker nimamo denarja, da bi si kupili živeža in obleke. V tekočem letu nismo dobili še nobene draginjske doklade. Deželni odbor je ustavil izplačevanje, niti od države določenega enkratnega nabavnega prispevka za leto 1917. nismo dobili, ker deželni šolski svet do danes ni izgotovil razdelitve. Vseled tega je naše materialno stanje naravnost obupno, nepopisno strašno je naš položaj. Izčrpane so naše moči in ne moremo več dalje. V svojem obupu kličemo tem potom po pomoči. V interesu propadajočega učiteljskega stanu in šolstva zahtevamo kruha in takojšnje rešitve. Naše oblasti so brez srca. Dobro so jim znane, naš stan in naše rodovine uničujejoče razmere, a vstrajajo trdovratno pri svoji nečloveški brezsrčnosti. Vse naše prizadevanje je ostalo brezuspešno, zato pritisnite nanje z vso silo, da dobimo učitelji, kulturni delavci, kar nam gre po zakonu in po pravici.

Belokranjsko učiteljsko društvo:

Valentin Burnik, predsednik.

Učitelstvo kamniškega političnega okraja na Kranjskem ni dobilo v tekočem letu še nobene draginjske doklade. Deželni odbor je izplačevanje ustavil, a od države določenega enkratnega nabavnega prispevka še sedaj nismo dobili, ker ni deželni šolski svet izgotovil razdelitve. Vse naše prizadevanje je ostalo brezuspešno. Učitelstvo stoji na robu materialnega propada. Hiram in ginemo mi, naše žene in naši otroci. Državi smo dali v letih vojne, kar je od nas zahtevala: izgojili smo ji bojovnike, dali svoje tovariše, brate in sinove. Za plačilo smo gladni in raztrgani. Nedopovedljivo strašno je naš položaj! V tem obupu se zatekamo tem potom in v zadnji uri po pomoči. Zahtevamo v interesu propadajočega svojega stanu in šolstva kruha in rešitve. Vsi izčrpani ne moremo več delati. Naše oblasti nimajo srca za nas in naše rodovine. Pritisnite na nje z vso silo, naj nam nemudoma dajo, kar nam gre po zakonu in po pravici. Protestujemo proti takemu uničevanju kulturnih delavcev. Apeliramo v imenu človečnosti na hitro pomoč in v nje imenu zahtevamo neizprosno stroge remedure naš stan morečih razmer!

Za Učiteljsko društvo kamniškega okraja:

T. Petrovec, predsednik.

Učitelstvo političnega okraja Kočevje ni dobilo v tekočem letu še nobene draginjske doklade. Tudi državni nabavni prispevek še ni izplačan. Na vzgojitelje priznana hrabrih braniteljev širne očetnjava, na od države vsestransko zaposlene delavce na izvenšolskem polju za časa vojne pritiska glad z vso silo. Nabava nujno potrebnih oblačil je popolnoma onemogočena. Naši kruhodajalci nimajo srca za nas in naše hira-joče rodovine. Obupani se zatekamo tem potom v zadnji uri po hitro pomoči. V imenu človečnosti apeliramo: Rešite nas materialnega pogina in dušne smrti!

Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja:

Franc Stefančič, predsednik.

Učitelstvo kranjskega političnega okraja na Kranjskem ni dobilo v letu 1918, nobene draginjske doklade in tudi državni nabavni prispevek ni izplačan. Učitelstvo stoji na robu materialnega propada. Državi smo dali vse, vzgojili smo ji bojevnike, dali svoje tovariše, brate in sinove. Za plačilo smo gladi raztrgani in izročni obupu. Kličemo v zadnji uri po pomoči. Naše oblasti ni-

majo src za nas. Pritisnite nanje z vso silo in rešite nas tega kulturnega škandala.

Za »Učiteljsko društvo kranjskega šolskega okraja«:

Fr. Luznar, predsednik.

Učiteljstvo stoji na robu materialnega propada. Obupani se zatekamo tem potom po pomoč. Naše oblasti nimajo srca za nas. Prislite jih, naj nam nemudoma dajo, kar nam gre po zakonu in pravici. Državi dajemo, kar od nas zahteva, vzgajali smo ji bojevnike, dali svoje tovariše, brate, sinove. Za plačilo pa poginjamo. Protestiramo proti takemu uničevanju kulturnih delavcev. Apeliramo v imenu človečnosti na hitro pomoč in v nje imenu zahtevamo neizprosno stroge remedure naš stan morečih razmer!

Ivan Bezcljak, predsednik.

Naše učiteljstvo mori skrajno pomanjkanje. Živeti mora ob neprimerno nizkih plačah in ne dobiva od dežele nobene vojne draginjske doklade. Zato s polnim zaupanjem pričakuje, da mu nemudoma in izdatno pomaga država, ki ji je vzgajilo toliko odličnih mož in plemenitih žen.

Za »Društvo učiteljev in šolskih prijateljev ljubljanske okolice«:

Janko Žirovnik, predsednik.

Učiteljstvo logaškega političnega okraja na Kranjskem ni dobilo v tekočem letu še nobene draginjske doklade. Deželni odbor je izplačevanje draginjskih doklad v tem letu ustavil, enkratnega državnega nabavnega prispevka pa še do sedaj nismo dobili, ker ni deželni šolski svet izgotovil razdelitve. Vse naše prošnje so ostale brezuspešne. Vsi stojimo ob robu materialnega propada. Zaradi pomanjkanja že hramo mi, naše žene in naši otroci. Državi smo vzgajili hkrati bojevnike, dali smo svoje tovariše, brate, sinove. Z vso vneto in z vsemi močmi smo vneli mladino k delovanju v pomoč ranjenecem in drugim potrebam, a kot plačilo se nam obeta glad in pomanjkanje. Naš položaj je strašen in obupen! — V tem žalostnem in obupnem položaju kličemo tem potom po pomoči. V interesu vsega učiteljstva zahtevamo pomoči, zahtevamo kruha. Zaradi pomanjkanja najpotrebnejših živil ne moremo več delati. Oni, katere veže dolžnost nam pomagati, so do nas in naših družin brezsrčni. Z vso silo pritisnite nanje, da nam takoj dajo, kar nam gre po zakonu in po pravici. Z vso odločnostjo protestiramo proti takemu neusmiljenemu uničevanju učiteljskega stanu. Le hitra pomoč nas more še rešiti. V imenu človeštva apeliramo na pomoč, v nje imenu zahtevamo stroge remedure naš stan morečih razmer!

Za »Učiteljsko društvo logaškega okraja«:

Leopold Punčuh, predsednik.

Učiteljstvo šolskega okraja Rudolfovo na Kranjskem ni dobilo v tekočem letu še nobene draginjske doklade. Dežela je izplačevanje ustavila, državni nabavni prispevek še ni razdeljen. Vse naše prizadevanje je brezuspešno. Stojimo na robu materialnega propada. Hramo in ginemo mi in naše družine. Državi smo dali več kakor je zahtevala. Za plačilo smo gladni in raztrgani. Obupen je naš položaj. V zadnji uri zahtevamo pomoči. Pritisnite z vso silo na naše oblasti, da nam dajo, kar nam gre po zakonu in po pravici. V imenu človečnosti zahtevamo neizprosno stroge remedure naš stan morečih razmer.

Učiteljsko društvo okraja Rudolfovo:

M. Matko, predsednik.

Učiteljstvo krškega političnega okraja na Kranjskem ni dobilo v tekočem letu nobene draginjske doklade. Deželni odbor je plačevanje ustavil, a od države določenega enkratnega nabavnega prispevka še sedaj nismo dobili, ker ni deželni šolski svet izgotovil razdelitve. Vse naše prizadevanje je ostalo brezuspešno. Učiteljstvo stoji na robu materialnega propada. Hramo in ginemo mi, naše žene in naši otroci. Državi smo dali v letih vojne, kar je od nas zahtevala, vzgajali smo ji bojevnike, dali svoje tovariše, brate in sinove. Za plačilo smo lačni in raztrgani. Nedopovedljivo strašen je naš položaj! V tem obupu se zatekamo tem potem in v zadnji uri po pomoč. Zahtevamo v interesu svojega propadajočega stanu in šolstva kruha in rešitve. Vsi izčrpani ne moremo več delati. Naše oblasti nimajo srca za nas in naše rodline. Pritisnite nanje z vso silo, naj nam nemudoma dajo, kar nam gre po zakonu in po pravici. Protestiramo proti takemu uničevanju kulturnih delavcev. Apeliramo v imenu človečnosti na hitro pomoč in v nje imenu zahtevamo neizprosno stroge remedure naš stan morečih razmer!

Pedagoško društvo v Krškem, 15. marca 1918.

Drag. Humeč, predsednik.

Učiteljstvo postojnskega političnega okraja se nahaja v največji stiski. Deželni odbor je ustavil izplačevanje draginjske doklade, ki jo je dobivalo učiteljstvo v preteklem letu, a enkratni nabavni prispevek, dovoljen od države, se nam tudi še ni celotno izplačal. Pri dobavi živil in obleke se neprivlačno učiteljstvu nobene ugodnosti. Zato učitelji in njih družine hramo, nimajo potrebnih oblačil ter so na robu obupa. V tem stanju ne moremo živeti in vršiti težavnega dela. Z učiteljstvom bo pa propadla tudi mladina, up očet-

njave. Proti takemu uničevanju kulturnih nosilcev ter zanemarjanju slovenske mladine najodločneje protestujemo, a od visoke vlade pričakujemo najhitrejši in izdatni pomoči.

Za učiteljsko društvo postojnskega političnega okraja:

J. Brinar, preds. namestnik.

Tukajšnje učiteljstvo strada. Naš položaj je obupen. Vse je tisočkrat dražje, mi smo navezani na plače mirnih časov. Ne dobivamo nikakih doklad. Deželni odbor jih je ustavil, enkratnega nabavnega prispevka ni, ker ni deželni šolski svet še sestavil razdelitve. Državi dajemo, kar zahteva. Vzgojili smo ji bojevnike, na katere je lahko ponosna. Za plačilo ginemo kot psi za plotom. V imenu človeštva zahtevamo kruha in rešitve. Naše oblasti so gluhe za naše prošnje. Pritisnite nanje z vso silo, dajti nam, kar je našega. Zahtevamo stroge remedure naš stan morečih razmer.

Učiteljsko društvo radovljiskega okraja.

Sega, predsednik.

Jasnim besedam teh brzojavk nam ni treba ničesar dostaviti. Neznosni položaj učiteljstva slikajo v tako temnih barvah, in s tako obupnimi klici po pomoči, da morajo merodajni krogi tam na Kongresnem trgu in ob Bleiweisovi cesti, ki imajo nesrečno usodo kranjskega učiteljstva v roki, biti nekulturni ljudje, in zakrknjeni noter do dna svojega srca, če tudi pred temi klici zamaše ušesa in takoj ne priskočijo na pomoč trpečemu učiteljstvu.

—r— Ljubljansko učiteljstvo — brez mesa. Ne le da se nam je vrednost mesnih kart za polovico skrajšala, zmanjšalo se je tudi število kart, tako, da bo imelo učiteljstvo 6 brezmesnih dni v tednu. Vse bi bilo, če bi bilo dovolj drugih živil, zlasti kruha in moke. Tako pa nas čaka najhujši turški post, pravi »ramazan«. Pri taki prehrani učiteljstvo ne bo moglo izvrševati svojega težavnega posla.

—r— Iz ljudskošolske službe. Učiteljski kandidatki Edvarda Bloudekova in Milena Novakova sta namesčeni za suplenti na rudniški šoli v Idriji; začasna učiteljica Gracijana Kovšičeva je premeščena v Gorenjo.

—r— Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. O redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta, ki se je vršila v torek, dne 12. februarja 1918*, smo prejeli nastopno poročilo: Predsednik proglasi sklepčnost in otvori sejo. Zapisnik oglasi bistvene kurencije iz predsedstva, ki se vzemo na znanje. Odobri se zapisnik zadnje redne seje z dne 20. novembra 1917. Več prošenj za dovolitev daljših dopustov mestnemu učiteljstvu se priporočilno predloži c. kr. deželnemu šolskemu svetu v ugodno rešitev. Prošnji nadučiteljice in ravnateljice Marije Maroutove za stalno vpokojitev, naj se na pristojnem mestu ugotovi. Na znanje se vzame poročila o nadzorovanju mestne slovenske dekleške šole, I., II. in IV. mestne deške šole, pomožnega oddelka na tej šoli in vnanjih zasebnih dekleških šol uršulinskih — vsa za šolsko leto 1916/17 in vsa z dostavkom, da jih je predložiti c. kr. deželnemu šolskemu svetu. Sprejmo se nasveti glede bodoče uredbe pouka prostih dni z ozirom na vtesnitev pouka zaradi izrednih vojnih razmer in pa nasveti radi nabave samoučil šolski mladini. Učiteljema Ignaciju Laberniku in Maksu Bajcu iz salezijanske šole se pripoznata Laberniku tretja in Bajcu druga petletnica. K resoluciji predsedništva »Ljubljanskega učiteljskega društva« radi razbremenitve onega učiteljstva, ki poučuje zaradi izrednih vojnih razmer na dveh šolah, se zavzame stališče. Sklene se c. kr. deželni šolski svet in deželni odbor nujno naprositi, naj se močno prizadetu ljudskošolskemu učiteljstvu ukine vojnodraginjske doklade tudi za I. polovico tekočega koledarskega leta v izplačilo nakažejo in sicer vsaj v istem izmerju kot v letu 1917. Potem ko se reši nekaj internih stvari in pojasni nekaj administrativnih in gospodarskih vprašanj, zaključí predsednik sejo.

Štajerske vesti.

—s— Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem. V sredo dne 27. marca v Celju v Narod. domu vrše se delegacijsko zborovanje ima sledeči vzpored: I. Ob 8. uri predpoldne odborova seja. II. Ob 10. uri predpoldne delegacijsko zborovanje. 1. Predsednik otvori zborovanje. 2. Legitimiranje delegatov. 3. Poročila funkcijonarjev. 4. Učiteljska gospodarska združba. (L. Cernej.) 5. Predlogi. 6. Volitve: a) predsednika, namestnika in odbornikov, b) pregledovalcev računov, c) odbornikov Zaveze, d) odbornikov Lehrerbunda, e) delegatov Lehrerbunda. 7. Slučajnosti.

Pridite polnoštevilno!

Vodstvo.

—s— Učiteljskim parom v informacijo. Neki učit. par s Štajerskega se je v zadevi zastopavanja učiteljic, omoženih z učitelji, ob priliki nakazanja nabavnega prispevka obrnil za odpono proti temu šikaniranju učiteljskih parov na uredništvo lista »Freie Lehrerstimme«, ki naše stanovske interese vedno prav odločno in z vneto zastopa. Ta list je odstopil našo zadevo der »Rechtsschutzstelle des d. ö. Lehrerbundes, ki jo je pro- učil in jo izročil v obravnavo socijaldemokratskemu poslancu Glöckl-u. Po preteku par tednov je omenjeni učiteljski par dobil od »Rechtsschutzstelle« sledeče obvestilo:

»Auf mehrfache Anfragen!

In einer del letzten Sitzung des Budgetausschusses hat sich Abgeordneter Glöckel dagegen gewandt, dass der Landesauschuss für die Steiermark diejenigen Lehrerinnen, die an Lehrer verheiratet sind, von dem Anschaffungsbeiträge, welchen das Abgeordnetenhaus für alle Lehrpersonen bewilligt hat, ausschliesst. Eine derartige Auffassung liegt nicht im Willen des Gesetzgebers. Der Unterrichtsminister versprach sofortige Abhilfe.

Dopis je datiran dne 3. feb. 1918.

In zdaj: 1. Smo trdno prepričani, da njega ekselencija naučni minister svoje besede ni požrl; kaj takega bi provzročilo demoralizacijo na vseh stopnjah nižje ministerstva, in med nami samimi tudi!

2. Smo uverjeni, da pri štaj. dež. odboru ne manjka potrebnega respekta in discipline navzgor, da je tedaj nemogoče ignorirati ministrske odredbe.

3. Smo prepričani, da je štaj. dež. odbor po vsem kar se je o tej zadevi učit. parov pisalo, in kar se je v budetu poudarjalo, prišel do spoznanja, da ni isti postopal ne konsekvntno in ne pravično, ko je učiteljice učiteljskih parov prikrajšal za njihov nabavni znesek, in da ima toliko morale, da se ne bo obotavljaj, naknadno nakazati z učitelji omoženim učiteljicam, kar jim po volji in po ukazu parlamenta oziroma naučnega ministrstva gre.

4. Smo pa tudi prepričani, da je nemogoče, da bi bili gospodje štaj. dež. odborniki sami izraziti nasprotniki učiteljstva, oziroma učiteljskih parov, da stoji isti moralno previsoko, da bi mu mogel imponirati zgled kranjskega deželnega odbora, ki bi zaslužil ime »Učiteljski krvose«. Tako je nam prijetna dolžnost, na tem mestu poudarjati, da je dež. odbornik, g. dr. Verstovšek še pred udeležitvijo nabavnega nakazila učiteljskim parom na njihovo tozadevno prošnjo naznanil, da se bo pri razdelitvi bodočega (1917) nabavnega zneska oziralo tudi na učiteljske pare! Ker je to tudi volja postavodajalca, lahko opravičeno upamo, da se bo gospodu dr. Verstovšku in drugim gg. dež. odbornikom — učiteljskim prijateljem — posrečilo, pravični stvari pripomoči do zmage. Pričakujemo! Dvakrat pa da, kdor hitro da, in minister je rekel »sofortige Abhilfe«.

—s— Povišanje. Učitelj na okol. li. šoli deški v Celju, Franjo Žagar, praporščak pri strelskem polku št. 1, je postal pri tistem polku poročnik v r.

—s— Odlikovanje. Nadučitelj pri sv. Martinu na Pohorju, Peter Jankovič, poročnik v r. pri 87. pp. je bil v četrti odlikovan, dobivši srebrni Signum laudis z meči. Iskreno čestitamo!

—s— Poročilo se je dne 4. sušca v Gradcu tovariš Franc Hajnsček, učitelj v Sv. Vidu pri Ptuj, sedaj rezervni poročnik pri 47. pp. z gospodično Albino Elznikovo, hčerko hišnega posestnika v Eggenbergu. Želimo mnogo srečnih let!

—s— V Framu pri Mariboru se je poročil bivši učitelj na CM. šoli v Trstu, sedaj vodja Kmetijske zadruge v Račah, gosp. Simon Ducman, z gospico Grizelko Merk, uradnico v Trstu. Učiteljstvo je moral pustiti zaradi znanega preganjanja začetkom vojne. — Bilo srečno!

—s— VII. vojno posojilo in štaj. li. šole. Potom ljudskošolskih nabiralnic na Štajerskem se je VII. voj. posojila podpisalo 37.855.235 K. Od te vsote odpade na podvinski del Štajerja 7.041.415 K, ne vstevši K 338.450 K.

—s— Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«. Od zadnjega našega razgleda z dne 29. decembra 1917 sta umrla 2 člana društva »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«, in sicer Franc Kolletnig, nadučitelj v Slov. Bistrici, umrl dne 19. januarja 1918, in Edvard Knipitsch, šolski ravnatelj v p. v Pöllauvi, umrl dne 12. februarja 1918. Znesek 4 K za ta (160. in 161. smrtni slučaj) naj se doloži čimprej.

Društveno vodstvo.

Splošni vestnik.

Štridesetletnico svojega učiteljevanja obhajajo letos nastopni absolventi učiteljskega v Ljubljani iz l. 1878.: Gradišnik Armin, nadučitelj v Celju, Hüger Avgust, mestni učitelj v Gradcu; Josin Teodor, meščanski učitelj na Dunaju; Podkrajšek Hinko, c. kr. profesor na državnih obrtni šoli v Ljubljani; Repič Peter, nadučitelj na Uncu; Šorn Franjo, nadučitelj pri sv. Lovrencu na Dravskem polju in Trost Franjo, mestni učitelj v Ljubljani. — Vpokojeni so že: učitelj Kos Mihael, učitelj Krenner Bogomir, nadučitelj Lokar Ivan in vadniški učitelj Maier Anton. — Umrl pa so: Učitelj Vožlaček Leop., učitelj Strel Feri, strokovni učitelj Černe Jernej in mestni učitelj Pretnar Jakob.

Kaj pa to?! V debato o načrtu zakona o učiteljskih draginjskih dokladah je posegel tudi finančni minister baron pl. Wimmer. V svojem govoru je rekel med drugim tudi to-le: »Revnejšim deželam naj se dovoli, da smejo v načrtu določene doklade znižati do gotove mere.« Če bi se uzakonilo tako določilo, bi bilo pravici v obraz in bi moralo biti ovira sankcij; dr. Lampetu in Kalteneckerju pa bi bila odprta svobodna pot do novih mahinacij v priljubljenem revirju njunega delovanja. Med revnimi deželami, ki jih je imel v mislih finančni minister, bi prišle v prvi vrsti v poštev Dalmacija, Istra, Goriška in Kranjska, same slovanske dežele, in ravno učiteljstvu teh dežel je vsekala vojna najhujše in

najgloblje rane, in zato naj bi bilo še prikrajšano in dobilo manjše draginjske doklade, kakor učiteljstvo v bogatejših deželah, ki ga vojna ni prizadela tako hudo. Pravično je bilo, da zbornica ni sledila ministrovim besedam, ker bi bil sicer nastal med prizadetim učiteljstvom orkan ogorčenja, ki bi imel zle posledice.

Za dva mernika koruze. »Slov. Narod« piše: »Učitelj iz Štajerske nam popisuje sledečo pretresljivo sliko iz današnjega učiteljskega življenja na deželi: Soprog: Imam temeljne plače letnih 1400 K. Z vsemi draginjskimi dokladami znaša sedaj moja plača okroglih 260 K mesečno. Skrbeti moram za šest malih otrok, ženo in postreznico. Od vsakega večjega kraja smo oddaljeni pet četrt ure, do železnice imam 5 ur hoda. 1 kg slanine stane tukaj 38 K, en mernik koruze 140 (stoštrideset kron). Za male otroke ne dobim nikake hrane, na občini nimajo razen koruzne moke ničesar, če pa grem h kmetu, naj mi kaj proda, pa se izgovarja, da nima. Če gre žena h kmetici po mleko, ga nima. No pa kakaj bi ga dala, saj ne rabi denarja. Vsak težak služi sedaj dnevno od 5 do 6 K pri polni hrani, ubog učitelj pa, ki neprenehoma slušuje že čez 17 let, se mora mučiti cel mesec za dva mernika koruze, pa mu zmanjka še 20 K! Ako se nam ne bo v kratkem pomagalo z izdatno podporo, se bomo morali oni, ki smo preobloženi z družinico, končati to mukepolno življenje, saj bolje je umreti, nego umirati.« — Ne upamo si pristaviti nobene besede...

Kako se je preprost dolenski kmet, obdolen srboflstva, zagovarjal. Na sodnikovo vprašanje »Vi ste prijatelj Srbov?« je odgovoril: V balkanski vojski je bilo moje srce na strani Srbov, ker mi je znano, koliko je trpel naš narod in vse kršćanstvo pred Turki. Ko je pa izbruhnila vojska med našo državo in Srbijo, sem se spomnil našega gesla — »Vse za vero, dpm, cesarja« — in sklenil sem, da se hočem kot vojak tako hrabro boriti, kakor sem se dejansko proti Italijanom, ki so hoteli tudi razkosati našo lepo jugoslovansko zemljo. Bil sem odlikovan s srebrno svetinjo. —

Razgled.

Avstrijski otroci na Ogrskem. Z Dunaja in iz drugih nemških krajev hočejo poslati letošnje poletje na Ogrsko 150.000—200.000 otrok. Zagotovljena je podpora raznih denarnih zavodov in od drugod do 20 milijonov kron. Z nekaterih strani pa so pričeli veliko gonjo proti temu, da bi pošiljali avstrijske otroke na prehrano na Ogrsko. Ogrje ne privoščijo nikomur ničesar — razen sebi.

Razkošje na Madžarskem. Tatra-Lomnica so moderne madžarske toplice s krasnimi hoteli, med njimi Palace Hotel. V toplice pošiljajo bolne in okrevajoče vojake, po hotelih pa se gnete bogata madžarska buržuazija, novi milijonarji in med njimi so celi roji mladih lahkotivk, vedno pripravljenih skrbeti za naslado. Veselica nad veselico se vrsti, maskerade in redute, v bolnišnicah leže jetični vojaki, v hotelskih dvoranih pa se vrte polunage ženščine, možje v ženskih in dame v moških oblekah. Šampanjec teče curkoma... Že dolgo ni bilo tako razkošnega življenja, kakor sedaj v četrtem letu vojne v madžarski Latri-Lomnici na slovaški zemlji. O, blažena dežela krone svetega Štefana! Na Kranjskem pa še tega ne dajo učiteljstvu, kar mu je določil državni zbor! — Seveda, gospodje od deželne vlade so dobili na vsako osebo svoje rodovine po 3 kg masti po 12 K kot poseben pobojšek. Mi jim to mast od srca privoščimo, že zaradi tega, da ob neznansko težavnem razdeljevalnem delu našega denarja popolnoma ne opešajo!

37 milijonov funtov sladkorja za čebelarje. V Nemčiji je odločila sladkorna centrala, da bo dala čebelarjem za vsak prezimeli roj čebel 15 funtov sladkorja. V vsej Nemčiji je čebelarjev okoli 2 in pol milijona, zato bo treba žrtvovati v to svrhu 37 milijonov funtov sladkorja. Čebelarji pa se morajo obvezati, da tretjino pridelanega medu odstopijo centrali za bolnišnice.

Književnost.

Popotnik. Pedagoški in znanstven list. Izšla je 3. in 4. skupna številka (letnik 1917) s to zanimivo vsebino: Fr. W. Förster-dr. S. Dolar: Vzgoja in samovzgoja. Pavel Flér: O bodoči vzgoji. (Dalje.) J. Baukari: J. Ruskin o nalogah in vzgoji ženstva. (Konec.) Dr. Tominšek: Dr. Ant. Breznikova Slovenska slovnica za srednje šole. Drago Hudc: Šolstvo v Srbiji. (Dalje.) Iz šolskega dela: Analiza šolskih spisovnic. (Dalje.) Šolstvo: Ocene. — Književne novosti — Časopisni vpogled. Razgled: Kultura. — To in ono.

Zvonček. List s podobami za slovensko mladino. Leto XIX. — Skupna 1. in 2. štev. tega našega lepega mladinskega lista objavlja to bogato vsebino: E. Gangel: Davorinček. Pesem. Fran Žgur: Zima, zima, vrba osamela... Pesem. Fr. Rojec: Nočni potnik. Pesem. Fran Žgur: Dan in noč. Pesem. Hinko Medić: Laneni cvet. Povest s podob. Nedin Sterad: Mlanost. — Fogum! Pesmi. F. H.: Navijanje cen. Povest. Antonija Gernkova: ob obletnici. S pišateljico podoba. Vinko Klanšek: Janček beži. Pesem. Fr. Rojec: Spoštuj starost! Mladinska enodejanjka. Vinko Klanšek: V samotni uri. Pesem. Lad. Ogorek: Naš upravnik. Životopis s podobo. Vinko Klanšek: Zimska pesem na bojnom polju. Josip Vandot: Kekec na hudi poti. Platinška pripovedka s podobo. Cvekov Stanko. Podoba. Simon Palček: Tiha zemlja se budi... Pesem. Fr. Rojec: Mamin god. Pesem. Stric

Tine: Čudovite živali iz pradavnih in današnjih dni. S tremi podobami. Hasan-Aginica: Bolan. Povest. Vinko Klanšek: Zadnji Ave! V spomin nadporočniku R. Svetetu. Podbreški: Goriški mladini. Pesem. Radovedna bratca. Podoba. Marica Bartolova: Trpljenje mestnih otrok. Poučni spis. Leon Poljak: Čez polje in log... Pesem. Nedin Sterad: V spominsko knjigo. — Minljivost. Pesmi. Pouk in zabava. Kotiček gospoda Doropoljskega. V devetnaisto leto.

Milan Pugej: Zakonci. Izdala in založila »Omladina« 1916. Str. 186. — Cena: broš. 3 K, vez. 3.50 K. — Deset črtic v enih platnicah in z enakim jedrom: Zakonski možje sleparijo svoje žene in obratno žene svoje može na vse mogoče načine. — bolj ali manj prikrito, uspešno, nerodno, verjetno, neverjetno, zvihačno, resnično in narejeno, da stoji pred nami zakonska zvestoba vsa oskubljena in razključana kakor sraka, ki se je ščeperila s pavjim perjem! Ni enega lepega lica, da bi ga gledale moralne oči brez razlitega žolča — ali pa, če hočete, vsa so lepa v svojem elementu in žanru. Zato je pa knjiga takol razkljala čitajoči svet na dvoje: eni jo ogorčeno obsojajo, drugi pa utemeljujejo z njo svojo trditve, češ, taki so zakonci! Med enim in drugim pa so »tihe vode«, ki se naslajajo ob Puglevih domislekih, pokukavajo s slastjo skozi špranje v spalnice in skrite kote ter morda celo snujejo načrte, kako naj na podlagi teh živih dokazov poizkusijo sami svojo srečo — izven zakonskih verig! Sicer se pa strinjam z vsemi, ki so mnenja, da je Pugej v eno posodo nalil preveč dobrot enakega okusa. V tej obilici ostajajo, žal, skoraj neopažene mojstrovine slikarske spretnosti Puglejeve besede, ki z njo načrtava lepoto zemlje — te dobre matere, ki vse dovoljuje, obsoja in odpusča. Knjiga je lahkoživa, deloma norčava in kljepetljasta porednica, ki pa ne napravljata trajnega vtiska.

E. Gangl.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.
Last in založba »Zaveze avstrijskega
jugoslovanskega učiteljstva«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Gezlo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani
registroyana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 28. febr. 1918 **K 29.398.85.**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/2u. do 1/26. ure popoldne.

Knjigoveznaica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča sl. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

„Silva vrelec“

Kislo vodo

in vino razpošilja **Andr. Oset**

Tolsti vrh, P. Guštanj
(Korosko.)

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1917 **K 66.800.000.—**
hipotečnih in občinskih posojil „ **27.000.000.—**
rezervnega zaklada „ **2.000.000.—**

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in restalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljene lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%,
izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1%
oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“, v Ljubljani,

r. z. z. o. j.

Celkovni račun št. 12.366.

Zadružnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporočajo ti deleži kot osnovne glavnicke učiteljskih društev. Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsacega, ako tudi ni zadružnik. Obrestna mera je 4 1/2%. Obrestovanje se pričinja dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsacega meseca.

Posojila se dajo le zadružnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila dovoljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi osreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsacih 100 K posojila se vrača po načinu:

mesečnih rokih	rokov	rok
A v 12 in sicer	11 a	9 K — h, 12. 4 K 73 h
B „ 18 „	17 „	6 „ — „ 18. 3 „ 56 „
C „ 24 „	23 „	4 „ 50 „ 24. 4 „ — „
D „ 38 „	37 „	3 „ — „ 38. — „ 66 „
E „ 46 „	45 „	2 „ 50 „ 46. 1 „ 81 „
F „ 60 „	59 „	2 „ — „ 60. — „ 70 „
G „ 70 „	69 „	1 „ 75 „ 70. 1 „ 42 „
H „ 85 „	84 „	1 „ 50 „ 85. 1 „ 26 „

Informacije pošilja zadruga vsakomur franco, kdor vpošlje 30 h v pisemskih znamkah. Na prošnje brez vpošiljavne navedenih znamk se ne odgovarja.

Dopise je naslovljati edino na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. Zadružni lokal je v Ljubljani, Franciščanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izjemšji praznikov vsak četrtek in vsako soboto od 1/2. do 1/2. 6. ure popoldne.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani.

plačuje vdovam družstvenikov letno po 200 K pokojnine do smrti, ozir. za dobo vdovstva, sirotam po očetu letnih 50 K, sirotam po očetu in materi pa letnih 100 K vzgojnine do izpolnjenega 18. leta.

Udnina znača na leto za neoženjene po 12 K, za oženjene po 20 K pristopnina pa tolikokrat po 2 K, kolikor let je star tisti ki pristopa.

Pristopnina se lahko vplača v 4 nepretrganih polletnih obrokih.

Pravi ud postane šele po preteku dveh let od vplačila prvega roka pristopnine. Kdor umrje v dobi provizorija, se stroški povrnejo.

Prošnji za sprejem je treba pridejati rodovinski izpiseh in zdravniško izpravevalo. Sprejet more biti le kranjski učitelj.

Velecenj. učiteljstvo opozarjamo na zbirko pesmi, ki so izšle v „Učiteljski tiskarni“. To je lepa Engelbert Ganglova knjiga

„Moje obzorje“,

ki se dobiva po vseh knjigarnah, kakor tudi v „Učiteljski tiskarni“. Cena lično vezani knjigi je 3 K. Po pošti 20 h več.

Naj bi ne bilo učiteljice in ne učitelja, ki bi ne imel v svoji knjižnici te lepe knjige.

Ali ste že član društva „Jubilejska samopomoč“?

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso stari nad 45 let.

Pri pristopu v društvo se plača pristopnina, ki se ravna po starostnih letih in sicer do 25 let 2 K 50 h, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj, 2 K letnine, 1 K vpisnine, 30 h upravnine in 20 h poštnine.

Letno se plačuje 30 h upravnine in 2 K za rezervni fond, ki je znašal koncem XII. upravne dobe 8052 K 99 h.

Po družstvenikovi smrti izplača načelništvo takoj zakonittem dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor je družstvenikov (sedaj 250). Po smrti družstvenika plačajo drugi družstveniki po 2 K za nadaljni slučaj smrti.

Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje

Jubilejska samopomoč v Ljubljani, Franciščanska ulica 6.

Najpripravnejša in najlepša darila za otroke

MLADINSKI SPISI,

ki jih je izdalo in založilo

„Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

Cena vsaki knjigi, ki je lepo vezana in bogato ilustrirana, je s poštnino vred le 1 K 30 vin.

„ZVONČEK“.

List s podobami za slovensko mladino.

:: :: Letniki od III. do XVII. :: ::

V navadni vezbi 6 K, elegantno vezan 7 K.

Vsi ti spisi se naročajo v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani in v vsaki knjigotržnici.